

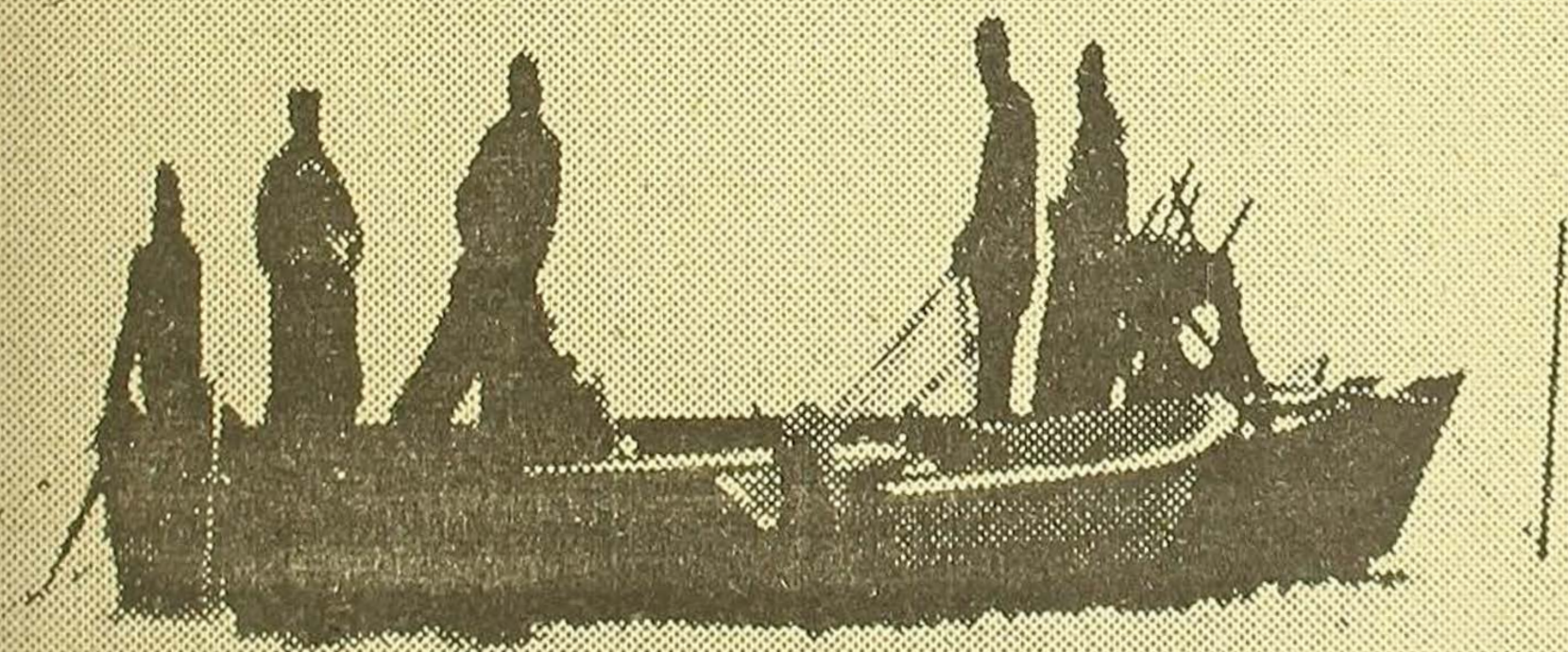

DUGA

subotički dvotjednik

Godina II. • Broj 29 • 12. kolovoza 1995. • Cijena 1 dinar

RIBARENJE

... je ponekad unosan posao ribariti. Jer uloženo znanje, iskustvo i napor nikada ne donesu željenu dobru i veliku lovinu. To iz razloga značaja okolnosti koje ne ovise o ribaru. Ribarenju ljudskih duša, pak, posao je puno jednostavniji. Ova metafora, čiji je korijen u Bibliji, bliža nam je po knjizi Đure Sušnjića „Ribari ljudskih duša“, odnosi se na fenomen manipuliranja s ljudima i načinima za gospodarenjem nad njihovim dušama. Žrtve su oni koji nekritički i bez provjere prihvataju tuđa mišljenja i stajališta. Istina, ima i nevinih koji su u mrežu okružju mreže čiju kob ne mogu izbjeći. Naravno, onaj tko ribari ima svoj vlastiti cilj i može različito vrjednovati, a učestaliji je onaj za osobni interes. U moru ili jezeru laži i ljudske duše postaju sredstvo a ne cilj djelovanja. Oni koji love nastupaju s pozicije moći i pokušavaju ih u ribarenju izbjeći. A nije ih ni malo.

(t. ž.) (foto: A. Juriga)

Hiroshima

...pušten sam sebi, izgubljeni je čovjek tražio vlastitu uporišnu točku koja mu je donosila mir i sigurnost. ... u maglovitim i nejasnim predstavama, ... i istina, a neznajući i ... doći, čovjek je u povijesti radije ... sredstva sile do kojih je, ... i stići. A tko ih je imao više bio ... jači, moćniji i prividno sigurniji. ... razvoj” je povijesti očitovan razvoj sredstva sile, masovnog uništenja. Da-

nas 6. kolovoza, kada smo se sjećali 50 godina od prve „uporabe” atomske bombe u japanskom gradu Hiroshimi, od čije je oslobođene energije poginulo više od 100.000 ljudi, trebali smo šutjeti dugo i u zebnji promišljati temeljnu vlastitu povijesnu poziciju. Nanovo preispitati smisao znanosti, vrijednosti na kojima počiva organizirani zajednički život, norme ponašanja, mehanizme političkoga odlučivanja... Ako nije već kasno. Jer, to jedino može i treba da učini čovjek dok ne nestane s povijesne scene.

Tomislav Žigmanov

U nedjelju 13. kolovoza Kruna „Dužijance '95”

Nedjelja 13. kolovoza, zbog značaja svojih događanja, sažet će i sakupit u sebi sve dosadašnje događaje „Dužijance '95” budući se toga dana održava centralna manifestacija: sveta misa zahvalnica, te simbolična predaja kruha gradonačelniku. Program počinje u 9 sati, za kada je predviđen blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice iz crkve sv. Roka, a nastavlja se biskupskom svetom misom u 10. Nakon nje, u 11.30 obrazuje se i kreće ulicama grada svečana povorka ka Trgu slobode gdje će na improviziranom salašu gradonačelnik Subotice primiti kruh od ovogodišnje pšenice. Navečer, bandašica priređuje svoje kolo u dvorištu župe sv. Roka u Keru.

(lj. k.)

Književni simpozij u okviru „Dužijance '95”

O djelu Matije Poljaković

U srijedu je 9. kolovoza u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo” održan u okviru „Dužijance '95” simpozij o liku i djelu, jednog od najpoznatijih dramskih pisaca bunjevačkih Hrvata, Matije Poljaković. Ovo je drugi po redu književni simpozij koji se organizira o povodu proslave „Dužijance” (prošle je godine bio posvećen Balintu Vujkovu, poznatome sakupljaču usmenog narodnog blaga), a cilj im je da progovore o ljudima iz oblasti književnosti koji su dali značajan doprinos za očuvanju našeg kulturnog i nacionalnog identiteta, rekao je otvarajući skup Vojislav Sekelj, književnik iz Subotice.

Prvi sudionik, Lazar Merković, iznio je, u obliku biobibliografskog izlaganja, iscrpnu sliku o velikom književnom opusu kojega je Poljaković stvorio: 34 dramska teksta od koji je 14 doživjelo kazališne praizvedbe, među kojima je najpoznatiji zasigurno „Č'a Bonina razgala” s preko 100 izvedbi i s preko 50.000 ljudi koji su je vidjeli. O situaciji u kazalištu, u vrijeme kada su se „Maćine” predstave počele pojavljivati na sceni subotičkog kazališta, govorio je u općenitim crtama Milovan Miković, dok je Josip Buljovčić, upravitelj kazališta od 1962. do 1965., govorio o samim predstavama. Bela je Gabrić u svojem pak obraćanju iznio nekoliko crtica iz tog doba, kada se za Poljakovićeve komedije tražila karta više. Na kraju je nekoliko Matijinih poznavalaca i suradnika iznijelo svoje dojmove o njemu kao čovjeku.

Istom su prigodom na jednom stolu prikazani materijali iz zaostavštine, rukopisi, objavljene knjige, fotografije, plakati...

(t. ž.)

Dodatna bol i napor

Sve je to tužno. Riječi bez težine zastaju negdje na sredini puta između glave i srca. Jedino inercijom ruke pokušavam iz njih iscijediti neki smisao, neku dodatnu bol te ih usmjeriti k nekom racionalnom određenju, koji bi ulio nadu i rekao da nade još uvijek ima i da snage dobra moraju pobijediti jer cijena kojom je ova tragedija plaćena je isuviše visoka.

Visoka, jer krivci za sve ove žrtve i razaranja su poznati, a otvoreno je samo pitanje je li odgovornih za nju na ovim balkanskim prostorima ima. Znano je, da će čovječanstvo i svijet putem pravedne pravde pokušati uvjeravati sebe da su oni bili nevini; te kroz pospani i zakasnili humanizam dokazivati da im je oduvijek bilo stalo samo do pravde i mira, koji za običnog, malog čovjeka ovdje uskoro možda neće značiti ništa; uostalom kao ni ti njihovi silni pregovori i planovi. Znači, otrežnjenje mora poći od nas, ukoliko nam je stalo do nas. A svjetski moćnici će raspravljati i mučiti sebe pitanjem: ako već sudimo krivcima, zar ne bi bilo uputno o istom trošku osuditi i nedužne kako bi uspostavili kakvu-takvu ravnotežu.

A nedužnih nema. I sve je počelo naivno, nekako bezazleno, kao da se to nas i ne tiče; to je stvar politike, a nas politika ne tangira. Bili smo putem laži i stvaranja organske mržnje prema drugima uvjeravani da smo svi ugroženi, ali ne u pojedinačnim pravima na jednakost, nego u njihovom iracionalnom određenju pojma kolektiva. Uvjeravali su nas u to oni kojima sama ideja i pojam nacionalnog bića i identiteta nije bila jasna. Vješto i znalački su nas lišavali razuma i osjećanja da je život stvar, pojava, fenomen ili dar Boga, svejedno, bezvrijedan i da sam po sebi bez njihovog određenja žrtvovanja i nema neku cijenu vrijednu civiliziranog življenja.

Došli smo do dna, ako ovaj pakao uopće ima dna. I dok kolone izbjeglica, izgladnelih, bolesnih i nemoćnih danima lutaju i traže spas, utjehu ili bar ljudsku smrt, u svijesti se rađa i budi zakrčljala savjest o pojedinačnoj krivici svijetu koju ćemo moći podnijeti samo ukoliko počnemo sami sebe sažaljevati i prezirati. Jer smo bili nedorasli vremenu i situaciji. Dozvolili smo da nas mali, sitni političari i još minorniji intelektualci uzmu pod svoje, da nam odrede svoje kalupe, pravdajući se kasnije kako nisu znali kuda sve to vodi. Počeli su krojiti teritorije, crtati po mapama granice, trovati ljude stvarajući tako svoje privatne fantazmagorične države koje bi, po njima, bile najbolje uređene, ako bi umjesto domova i ognjišta sve pretvorili u vojarne i kasarne. To bi po njima bila prava jednakost, koja bi omo-

gućila da kolektiv diše kao jedan, a sve bi to opet po njima bilo moguće ako bi uspjeli svijetu pokazati da je za ove prostore stanje rata jedino prirodno i normalno stanje.

Sada, da bi čovjek kao ljudsko biće preživio mora se poniziti, strahovati i stidjeti se od vlastitog pogleda, od vlastitog teksta i od vlastite bespomoćnosti. Dok pišem stidim se i ovoga teksta, a pišem ga iz uvjerenja i razloga što ga ne želim pisati. Kome pisati i čemu govoriti kada je toliko toga napisanog, kazanog i u povijesti toliko toga ponovljenog, ponovljenog do boli a nismo ništa solidno naučili (osim ubijanja) niti ikakve pozitivne konzekvence iz toga ponavljanja izvukli. Nismo vjerovali povijesti, lagali smo se i oko nje, sve smo željeli to na svojoj koži provjeriti, dokazujući da smo povijest mi.

Pa je li onda uopće nade ima? Je li angažiranja na planu nade ima dodatnu težinu koja obećava? Vjera u nadu mora nam rasti, smisao borbe će se nametnuti sam po sebi. Jer osjećaj stida i srama i krivice raste; postaje zajednička sudbina koja nas okuplja a to potiskuje mržnju. I stoga je sto puta bolje se sramiti nego ikoga mrziti. U osjećanju kolektivnog stida i srama, prelomljenog kroz osobnu savjest i dovedenu do svijesti, krije se snaga koja govori da je borba za mir jedina borba koja zaslužuje dodatni napor i da se kroz tu borbu moramo okrenuti sebi. Hladno, racionalno i politički mudro pokušati za početak sagledati uzroke, suočiti se s posljedicama. Ovoj tragediji dati dimenziju općeg našeg bitisanja, ali ne i sudbonosnog mirenja, i pokazati i svijetu i nama da smo poslije toliko žrtava i takvih razaranja postali svjesni vrijednosti života svakog pojedinca, bez obzira na vjeru, naciju, rasu, političko uvjerenje ili opredjeljenje.

Pokazati svijetu običnu činjenicu da nam je stalo do života i mira. Znamo da mudrosti, pogotovu političke, na ovima prostorima još nema, ili je nema u dovoljnoj kritičkoj masi, da strasti dominiraju, da mnogi procjenjuju da je život jeftina roba i za pojedince dobro unovčljiva. Uostalom, za tu vrstu mudrosti potrebni su neki drugi ljudi, a oni koji su nas doveli do dna neka pokažu bar dobru volju za otvaranje puteva, ne bi li se ti novi, drugi ljudi pojavili na političkoj sceni, u našim životima zbog ozdravljenja duša. To je njihova moralna obveza. A glas tih novih ljudi mora pobijediti i omogućiti da narod čuje svoj glas iz vlastite boli. Jer narod nije apstrakcija, kako netko misli, nego pojedinac sa svojom sudbinom, mirom, nesrećom i ljudskim prohtjevom koji je određen samim življenjem života.

Vojislav Sekelj

Kalkulacija bez podloge

Ministar poljoprivrede je izjavio: „Cena pšenice od 0,28 dinara po 1 k nema podlogu ni u kakvoj kalkulaciji

Ovo je ministar za poljoprivredu republičkoj Vladi, g. Ivko Đonović, rekao na sastanku sa predstavnicima Nezavisnog sindikata zemljoradnika Srbije koji je nedavno održan u Novom Sadu.

Jedan od bisera izrečenih na ovom sastanku je i poruka ministra za poljoprivredu zemljoradnicima da je rešenje ovog problema u radu. Zemljoradnici treba samo vredno da rade i sve će biti u redu! Zahtevi zemljoradnika treba biti u realne okvire, pa će se naći rešenje. Oni isto treba da znaju da nisu svi ljudi koji su na položaju naklonjeni poljoprivredi, ali Vlada jeste. U to zemljoradnici treba da su sigurni. Zato, iako su u teškoj situaciji, zemljoradnici ne treba da budu od rada jer je rešenje u radu.

Ministar za poljoprivredu se slaže da je cena pšenice osnov za formiranje cena ostalih proizvoda, ali ne može da kažu ništa o cenama za druge proizvode, zaštitne cene određuje savezna Vlada. Šta će biti, videćemo!

Ovakve izjave ministra za poljoprivredu suvišno je komentarisati.

Predsednik Kluba NSZS za Suboticu

Mr. Ivan Rudin

AUROMETAL

Izlazak ovog broja „Žiga“
financijski je potpomogla
SOROS fondacija Jugoslavije

Žig broj 29.

Adresa uredništva: Subotica

Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Osnivač, glavni i odgovorni urednik

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković,

Ivan Rudinski, Dragan

Vidaković i Tomislav Žigmanović

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod

Ministarstva za informiranje

Republike Srbije pod brojem 1620

25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Glas iz groba

U ovoj priči, sve je lažno, odnosno izmišljeno, sem samog istinitog događaja. Da imena drugačija, priča bi mogla biti i meša, a ovako je tužna. Ne po sadržaju, već po sudbini nesretnika.

Život penzionera danas nije lak ni tako te da njihove penzije ne pokrivaju ni elementarne troškove života, ponajbolje napu osećaju oni sami.

U svak naše priče, nećemo ga imenovati, bez prstog razloga, što se mnogi mogu naći, kao baš u istoj, a ono u vrlo sličnoj situaciji – ne daj bože i goroj. Neimenovani penzioner drži do svog dostojanstva. Proširo (kao što) mogao, muvanje oko kontejnera u stranu. Njegov izbor, iako nije bio originalan, čuvao ga je od radoznalih pogleda i pakog sažaljenja. Opremio se za groblje. Obilazio je grobove i groblja, znajući da je tako za još neumrlog smrtnika može ostati. I tako, jednog sparnog letnjeg dana našao se na jednom subotičkom groblju. Obilazio je grobove, gledao, tražio i konačno našao. U tom egzistencijalnom trenutku, lišenom svake filozofije, sem filozofije obee, put ga odveo i do otvorene rake. Na njegovu dragost, na dnu rake ugledao je nešto dinar. Namerno ili slučajno, ne zna se, ali će se znati, a i zašto bi se znalo. Njegova staračka iscrpljenost i potreba, te njegova odluka da do dinara dođe spustiše ga na vlastitu snagu na dno. Put ka dole je bio tako, kako nije računao da u ruci nema lifta, a penzioner ni slutio da će postati žrtva svoje starake nemoći. Možemo samo zamisliti njegovu početnu dragost kada je čvrstinu i dinara osjetio u svojoj starački zbrčkanj ruci.

U početku muke, ako se lako spustio, iz ruke nije mogao izvući, činjenica banalna, ali čvrsta. Pokušao je ovako i onako, frustrirajući se u ruci kao vuk u kavezu. Gore, dolje, stalno i neminovno po dnu. Vreme je bilo vrućina, vrućina bila sve veća, jedino što mu je oslo jeste da doziva, da pomoć zove. I to je bilo žila i iz sveg glasa. Pogotovo kada je bliži čuo glasove. No, od njegovog silnog i nemogućnog zapostavljanja, ljudi su još brže sa groba odlazili, glavom bez obzira. Čovjeka u ruci dinarom u ruci hvatala je panika, a rasto je saah da će u jami prenoćiti, do sutrašnjeg dana. I kada je već izgubio nadu, pokušao je još jednom, snagom očajnika dozvati pomoć. Miri se ne sa sudbinom nego sa situacijom. Najzov, krik, ili vrisak, našao se jedan ratni momak, koji se osudio ruci priči. Kaže, nije bio uplašen ali je bio ne malo iznenađen i čiji živog čoveka kako kroz glas nemoći dozi pomoć.

Iako je našeg nesretnika izvukao iz rake, na njegovu priču slatko se ismejao. Našem nesretnom penzioneru nije bilo do smeha, njegovu nakon šest sati provedenih u jami ruci vrućini. A to je puno radno vreme.

U priči naša završava, kako je netko potrošio taj i tako teško zaradeni dinar takođe je nepoznato.

Za kraj naravoučenije: živi, ne trebamo pšiti mrtvih, nego živi. A čovekova je dužnost da čoveku pomogne pa makar ga izvuci i u raku odvela.

B. Rogić

Što je kome donio posjet predsjednika Savezne vlade Geostrateški predio s Kontićem

Četiri subotičke minorne stranke, koje baš ništa ne znače u ovome podneblju, odlučile su se prije izvjesnog vremena za ulogu mjesnog čimbenika, te su nagovorile v. d. načelnika Sjevernobačkog okruga da zajednički pozovu u goste nikog drugog do predsjednika Savezne vlade! Za ovaj potez, pored fatalističke hrabrosti potrebna je i velika doza političke nezrjelosti, nepoznavanja svojih (ne)sposobnosti. Ove odlike ne manjkaju kolovodama mjesne organizacije SPS-a i njenim mjesnim satelitima (Saveznoj stranci Jugoslavena, SKJ i Bunjevačko-šokačkoj stranci) pa su odlučile da će na časak prestati sa svojom huškačkom politikom, te da će one predstaviti Suboticu kao oazu mira a u tome im ne treba pomoć desetak drugih stranaka koji djeluju u Subotici. Dr. Radoje Kontić, predsjednik Savezne vlade je vrlo rado prihvatio da bude gost u Subotici jer ga rijetko pozivaju na teren, što nas i ne čudi ako znamo da u stvari niti ima vlast (nad političkim događanjima ili nad sredstvima) niti ikoga interesira što je njegovo mišljenje o aktualnim pitanjima.

Posjet je imao neprimjeren početak u sjedištu Sjevernobačkog okruga, gdje je izbio nečuveni skandal. Sjevernobački okrug inače nije ni ustavna ni zakonska kategorija, a nije ni ustanova Savezne vlade, niti je predstavnik lokalne vlasti. Stvoren je uredbom – kao i drugi – republičke Vlade, kada SPS nije uspio ni među svojim poslanicima progurati prijedlog podjele Republike na okruge. Savezni premijer je prema tomu posjetio nezakonito predstavništvo republičke Vlade, a tamo je slušao izvješće v. d. načelnice Đurde Skenderović, koja je između ostalog govorila i o tome da Subotica, iako se nalazi na raskrižju važnih međunarodnih puteva, nije dobila u republičkom teritorijalnom planu razvoja slobodnu carinsku zonu, te da je još nedovoljna subordinacija na relaciji Okruga i Vlade i trebalo bi uzeti u obzir osobenosti Okruga. Suboticu – umjesto nazočnog gradonačelnika – v. d. načelnica je predstavila kao kulturno i administrativno središte okolice.

U ovome su izvješću nagomilane velike greške, ako ne računamo političke nebuloze. V. d. načelnica je dobro preplašila nazočne kada je počela pričati o geostrategijskom položaju Subotice. Docnije se pokazalo, na olakšanje svijetu, da se radi o gospodarsko-geografskim prednostima, pa stoga jedno vrijeme neće biti rata.

Što se slobodne carinske zone tiče, izašlo je na vidjelo da se plan teritorijalnog razvoja Republike pravi bez općinskih i saveznih organa. Govoriti saveznom premijeru o problemima subordinacije između Okruga i Republike dosta je nepromišljena gesta koja može samo štetiti v. d. načelnici.

Je li Subotica doista administrativno i kulturno središte? To je za diskusiju. Doista

je okolica orijentirana prema Subotici što se tiče – pored nabrojanih djelatnost – i školstva, ali nije rečeno da je prilikom određivanja Okruga namjerno odvojeno od Subotice cijelo Potisje, koje je pripojeno teritoriju preko Tise ne bi li se na ovaj način ublaži poraz socijalista na izborima.

Skandal je izazvao Stane Žitnik, predsjednik općinske organizacije SSJ, koji je u ime navedenih „jugoslovensko orijentiranih“ stranka pozdravio uvaženog gosta i pri tome je na neprimjeren način napao inače odsutne stranke s nacionalnim – poneku „nacionalističkim“ – obilježjem, kao što su DZVM, SVM, DSHV, koje traže nekakve autonomije i – ne daj Bože – škole, kazališta i sredstva informiranja. Žalio se premijeru da DSHV želi silom prevesti Bunjevce u Hrvate, a radosno je podnio izvješće da u Subotici raste broj Srba, Bunjevaca i Jugoslavena te je prosto zaprijetio da nam je to sudba.

Njegov ispad je oštro osudio gradonačelnik Subotice, József Kasza, nazvavši ga sramnim djelom funkcionera jedne satelitske stranke koja je doživjela krah na izborima. Ukazao je na to da nitko u svom izvješću nije govorio o pravim problemima, na primjer da su poljodjelci regiona zbog niskih otkupnih cijena pšenice izgubili 40 milijuna DEM, te da nekoga zabrinjava to što će Mađarska možda uvesti vize a nikoga ne zabrinjava unutrašnji embargo i takse za izlaz.

Predsjedniku Kontiću je bilo jako nelagodno zbog skandala te se ogradio na taj način što je izjavio da je on gost Okruga (a ne nekolicine stranaka). Poslije je posjetio dva poduzeća, zatim je održao predavanje o aktualnim gospodarskim i političkim pitanjima. Nakon dugog izlaganja o tomu da – ukoliko sa ovako nastavi – onda će ponovno doći do hiperinflacije, premijer je zaključio svoju besjedu obećanjem da će se donijeti neki sistemski zakoni za potporu „inače dobrog programa ekonomske stabilizacije“, a kojega ne poštiva nitko pa smo zato tu gdje smo. Novost je politika slamanje monopola u interesu stabilizacije cijena, ali nije rečeno što će onda biti s nestašicom robe!?

Postavljena su ista pitanja od istih ljudi na koje smo već navikli na ovakvim skupovima bez naknadnih rezultata. Za promjenu, netko je pohvalio premijera za optimizam koji se graniči s naivnošću. Uzgred je ministrica za ljudska prava i prava manjina opetovala svoje nijekanje ugroženosti nacionalnih manjina kod nas.

Tako je okončan posjet koji nije postigao svoj cilj: promociju malog dijela subotičkih stranaka koje jedva predstavljaju nekoga; ali je zato obilovao političkim diletantizmom i sigurni smo da će u buduće premijer dobro provjeriti s kim ima posla kada ga pozovu.

István Valihora

Pet godina postojanja DSHV-a : **Trnovit put razvoja**

S nekoliko manifestacija svečano je obilježena 15. i 16. srpnja mala, ali vrijedna obljetnica postojanja Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Sa sloganom „ostati i opstati”, započeo je program proslave petogodišnjice postojanja DSHV-a u subotu navečer svetom misom zahvalnicom u kapeli Crne gospe u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila, a nastavljen u nedjelju svečanom sjednicom Skupštine DSHV-a u velikoj dvorani u novoj zgradi općine u nazočnosti brojnih gostiju. Ispred grada bili su **József Kasza**, **Ilija Šujica** i **Imre Kern**, zatim predstavnici Ureda Republike Hrvatske u Beogradu na čelu s predstojnikom **Zvonimirom Markovićem**, iz Republike Mađarske bili su predstavnici Bajske bunjevačke katoličke čitaonice **Antun Mujić** i **Ivan Vacić**, iz Italije **Antonio Ruso**, predstavnik Transnacionalne radikalne partije, te predstavnici političkih partija iz Srbije: **Ferenc Csubela**, predsjednik SVM, **Csaba Sepsei**, predsjednik okružne organizacije DZVM, **Džemail Suljević** i **Esad Džudžević** ispred Muslimanskog nacionalnog vijeća Sandžaka, **Riza Hailili**, predsjednik Partije za demokratsko djelovanje iz Preševa, **Petar Marcikić** iz RDSV-a, **Petar Dulić** iz NSS-a, te predstavnici kulturne institucije HKC „Bunjevačko kolo” i Dobrotvorne zajednice „Amor vincit” **Bela Ivković** i **Ana Kopunović**.

Pozdravnim pak brzojavima ovaj su skup pozdravili: **Juraj Njavro**, ministar u Vladi Republike Hrvatske, veleposlanici RH: u Washingtonu **Petar Šarčević**, koji je porijeklom iz Subotice; u Bernu **Zdenko Škrabalo**, koji je rođen u Somboru; u Budimpešti **Aleksandar Šolc**; savjetnici u Veleposlanstvu RH u Mađarskoj, Subotičani **Naco Zelić** i **Tomislav Vuković**; te otpravnik poslova Mađarskog Veleposlanstva u Beogradu. Također su brzojavom uputili čestitke i **Ante Beljo** ispred Hrvatske matice iseljenika, Hrvati iz Mjesne zajednice Letnica s Kosova, **Ivo Škrabalo** i **Dražen Budiša** iz HSLŠ-a, Zajednica izbjeglih i prognanih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke sa sjedištem u Zagrebu, predsjednik Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata iz Zagreba **Zvonimir Cvijin**, te pojedinci **Lajčo Perušić**, **Marta Vidaković Mukić** i **István Fehérvári**.

U svojem obraćanju skupu **Zvonimir Marković** je rekao da je zadivljen mirom na ovim prostorima koji se uspio očuvati unatoč brojnim neprilikama, te dodao: „Niste više sami. Računajte da će ovo bezumlje praćeno silom, koje i danas vlada, svršiti, a vaš će trud, koji nije zasnovan na sili i koji je primjer za druge, na koncu uroditi plodom”. Predsjednik DSHV-a **Bela Tonković** je u svom prigodnom govoru rekao da je DSHV nastao kao odgovor na nastalu povijesnu situaciju u kojoj su se Hrvati u Vojvodini našli ne bi li ostvarili politički i kulturni oblik

ravnopravnosti. Dakako da način na koji se zadani program treba ostvariti jest ne put sile, već oprobana sredstva parlamentarne demokracije. Iz toga ne izlazi ni model kulturne autonomije za koji se zalaže DSHV-a, koji je, po riječima **Tonkovića**, bio i jest „vilizacijski korak” u mraku u kojem živimo. „Sada se posatavljaju temelji za budućnost. Što sijemo danas, sutra će žnjeti naša djeca” metaforično je završio **Tonković**.

Na kraju je rada Skupština jednoglasno usvojila Rezoluciju u kojoj se potvrđuje „ustrajnost u ostvarenju kulturne autonomije Hrvata u Saveznoj republici Jugoslaviji” i „Hrvatskog nacionalnog vijeća kao institucionalne i od države priznate samoupravne kulturne autonomije”. Također se usvojenom rezolucijom poziva Savezna vlada da „prizna politički subjektivitet hrvatske nacionalne zajednice u SR Jugoslaviji”, te da „stupi u razgovore s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini oko reguliranja statusa hrvatske nacionalne zajednice kao manjine i osvrtanja kulturne autonomije Hrvata u SR Jugoslaviji”.

Istog je dana točno u 12 sati izvršeno posvećenje novih prostorija DSHV-a u ulici Ivana Milutnovića 31. Čin posvećenja učinio je fra **Efrem Kujundžić**, voditelj Hrvatske katoličke misije u Beču, inače rodom iz Subotice. Skup je završen priređivanjem čačaila.

Tomislav Žigmanov

Reagiranje gradonačelnika na kritike upućene njemu i lokalnoj samoupravi

Rad u interesu žitelja općine

Svoj je redoviti tjedni susret s novinarima **József Kasza**, u ponedjeljak 24. srpnja, iskoristio da reagira na dva priopćenja, koja su u dijelu tiska objavljena prošlog tjedna. U tim priopćenjima, koja su potpisali DZVM i SRS, iznijete su negativne ocjene glede rada gradonačelnika i lokalne samouprave.

„Svjestan sam da ove partije od silnog nerada ne znaju što da rade, pa ovakvim priopćenjima uznemiravaju javnost. DZVM u proteklih nekoliko godina redovito izbjegava suradnju s lokalnom samoupravom. Nisu bili spremni za otvoreni dijalog i pomoć lokalnoj samoupravi, nego su u prvi plan stavili kritičarstvo i ometanje rada općinskih organa. Mi na ovo do sada nismo reagirali jer smatramo da rad mora biti odlika našeg djelovanja, i to rad u interesu žitelja ove općine. Ne tvrdimo da radimo bezgrješno, jer svako tko radi i griješi, ali se trudimo da damo sve u cilju interesa građana” – počeo je ovim riječima gradonačelnik **Kasza**, te nastavio argumentirano pobijati svaku stavku njihovih primjedbi.

Optužbu u priopćenju DZVM da odbornici nisu informirani o radu javnih poduzeća on je opovrgao činjenicom da općinska Skupština tijekom godine dva puta raspravlja o njihovom radu, i to nakon prvih šest mjeseci i na kraju godinu, a o činjenici, koja se u priopćenju navodi, da „je direktor već trećeg javnog poduzeća dospio u istražni zatvor”, gradonačelnik je rekao da niti jednom slučaju stvar nije dulje otišla od istražnog postupka, tj. da krivica nije utvrđena niti u jednom slučaju. Na ovaj način

se vrši psihološki pritisak na rukovodioce, naročito tamo gdje rukovodioci nisu iz vladajuće stranke. Ne želim braniti nikoga tko se ogriješio, ali istraga mora štiti ljudsko dostojanstvo”.

Zamjerku DZVM-a da se nema novca „za vitalne komunalne zahvate”, a istodobno on odlazi za „izgradnju različitih spomenika”, **Kasza** je odbacio i dodao da se program investicija u infrastrukturi, koji je usvojen na Skupštini, ostvaruje u predviđenim rokovima, te da su od „vitalnog interesa” i biciklistička staza do Kelebije i Makove Sedmice, kao i plivački bazen jer su kod Subotičana, osobito mladih, već dulje vrijeme prisutni tjelesni deformiteti. Dodjelu dva općinska stana radnicima MUP-a je opravdao činjenicom da je to učinjeno radi kvalitetnijeg obavljanja posla na graničnim prijelazima, jer su stanovi dati „stručnim kadrovima” za ovaj posao.

Glede dviju kulturnih institucija i njihovih zgrada, „Nepkóra” i subotičkog kazališta, DZVM zamjera općinskoj upravi da u pogledu zgrade kazališta općinska samouprava „nije poduzela ništa za očuvanje zgrade”, a „na adaptaciju zgrade KUD „Nepkór” je već potrošeno tri puta više sredstava od inicijalno predviđenih”. **Kasza** je rekao da ljudi iz DZVM-a ne shvaćaju značaj „Nepkóra”, da su sredstva premašila plan zbog trošnog stanja zgrade, a da „ni jednom ni rukovodioci ni Savjet DZVM-a nisu sjeli s lokalnom samoupravom da govore o problemu ove kulturne institucije, niti da pogledaju kvalitetu ove zgrade”. O primjedbama u svezi sa zgradom

kazališta, gradonačelnik je rekao da mu jedrag da su ih i ovdje postavili jer, ako je igdje, ondaj tu lokalna samouprava imala uspjehe koji su tome što je još prije 6 godina ona pokrenula pitanje njenog uređenja i cijelovrijemena ton radila. Privoljeno je i republičko Ministarstvo za kulturu da u njezinoj obnovi sudjeluje s sredstava, a u kakvom je stanju zgrada imala priliku vidjeti i predsjednik Vlade Srbije **Mir Marjanović**, koji je tijekom posjeta Subotici „na prijevaru” uveden u zgradu kazališta. **Kasza** je postavio pitanje gdje su ljudi iz DZVM-a bili kada se stvaralo paralelno kazalište „Sztolányi Dezső”.

O nizu zamjerki koje mu je uputio, pak, **Kasza** je ironično započeo: „posebno glašavam i mislim da gradonačelnika treba sjeniti zato što sam posjetio musliman izbjeglice u vrijeme kada su masovno stizali našu sredinu i kada sam mislio da gradimo peban logor”, dodajući da je politika lokalne samouprave, od kada se formirala do danas, bila mir i da će ubuduće djelom dokazivati da je očuvanje mira u ovoj sredini. Vrlo dobro se nastavio je **Kasza**, tko je bio na drugoj strani je držao mitinge uz pratnju naoružanih tjelesnitelja, tko je držao konferencije za tisak s ružanjem, tko su bili nosioci formirani paravojnih formacija i tko je proklamirao u botici veličinu **Siniše Vučinića**. Za to ne odgovornost lokalna samouprava, niti gradonačelnik, nego onaj tko je to činio.

Isprika

U prošlom broju Žiga teškom omakom došlo je do nedopustive greške. Naime, na stranici 4 prenijeli smo ponovili, tekstove iz prethodnog (27. broja Žiga. Iz opravdanih razloga u ovom broju donosimo te tekstove na stranici 4, koji su planirani i pripremljeni za 2. broj.

Oričavamo se cijenjenim čitateljima. Nadamo se da nam nećete zamjeriti jer ljudi je griješiti. Uostalom, Žig je prepoznatljiv po već uobičajenoj rubrici isprike.

Završen ovogodišnji Eko kamp „Bučko '95” kološka edukacija na Paliću

U prekrasnom ambijentu vile Viktorije na Paliću, u petak 28. srpnja i službeno je zatvoren prvi ovogodišnji Eko kamp „Bučko '95” u organizaciji Društva ekologija i kanalizacije, Centra za ekologiju republičke vlade i subotičkog Otvorenog sveučilišta, kao i glavnog producenta ovoga projekta. Zatvorenje ovogodišnjeg Kampa proglasio je g. **Stipan Krstić**, direktor subotičkog JKP „Vodovod i kanalizacija” te predsjednik udruge svih 58 gradskih vodovoda Srbije i Crne Gore.

Ovogodišnji Kamp, uz eksperimentalni značaj, ima i prije svega edukativni karakter. Trideset i pet srednjoškola iz zemlje, te gosti iz Banja Luke, kupili su ovaj put sa željom da sebi, ali i drugima istaknu značaj vode u svakodnevnom životu i posebnu njegovu ulogu u njenim očuvanjem. Stručni mentor ove udruge je g. **Stevan Plestović**, tehnički direktor subotičkog vodovoda. Obrazovni dio programa odvija se kroz trinaest dana, koliko je Kamp trajao u laboratorijama i sistemima za prečišćavanje vode JKP „Vodovoda i kanalizacije”, dok su u slobodno vrijeme mladima bile na raspolaganju i kreativne, kreativne i računarske radionice.

Naraju, direktor Kampa g. **Nenad Novaković** izrazio je nadu da će se Kamp održati i sljedeće godine, ta de će uz edukativni imati i istraživački karakter.

Dinko Ivković

10 Subotičana u Leksikonu „Ko je ko u Srbiji '95 (II.)”

U prošlom broju našeg lista istaknuli smo da u izdanju Izdavačko-grafičkog poduzeća „Biblioteka” u Beogradu objavljen Biografski leksikon „Ko je ko u Srbiji '95” u kojem su objavljeni biografski podaci o 4.400 javnih ličnosti, među kojima – kako je naznačeno u podnaslovu knjige – intelektualnoj, umjetničkoj, političkoj, naučnoj, vojnoj i sportskoj eliti Srbije. Također smo napomenuli da je među njima i sedam subotičana, dakle onih koji su rođeni u ovom gradu ili u njegovoj bližoj okolini (na sjeveru Bačke) ali i onih koji su svojim djelovanjem stvaralačkim, radnim i drugim rezultatima ostavili vidnijeg traga u ovoj sredini, bez obzira na to da li su tu rođeni ili ne. Iznijeli smo i kratku biografiju obradenih ličnosti po profesionalnoj djelatnosti, istaknuvši da su na prvom mjestu obradeni nastavnici, da poslije slijede pripadnici upravljačkog sloja itd.

Profesionalna struktura subotičkih „elitnika” prikazana je u ovom broju, što naredni prikaz potvrđuje. Na prvom mjestu su pisci (19), odnosno

u narednom redu. Ač Karolj, Babić Sava, Bori Imre, Konec Istvan, Konstantinović Radomir, Matković Slavko, Merković Lazar, Miković Milovan, Raičković Stevan, Rajković (Santica) Elvira, Sekelj Vojislav, Seli Istvan, Sombati Balint, Šimoković Marija, Tolnai Oto, Tišma Aleksandar, Verber Eugen, Vojnić Purčar Petko i Radovan Ždrale.

Sveučilišnih nastavnika ima 16, to su: Balaban Nedo, Bandin Tomislav, Ferenci Franja, Gams Andrija, Jakovčević Klara, Kalinić Vojin, Klein Rudolf, Leković Božidar, Mihailović Vojislav, Sam Atila, Skenderović Bartul, Starović Bori-voj, Šuvakov Tihomir, Tot Ana, Vasiljev Stevan i Veselinović Branislav.

Kazališni umjetnici (10) zauzimaju treće mjesto u subotičkoj skupini: Bebler Primož, Čolić Nebojša, Gardinovački Stevan, Kokotović Nada, Kopunović Geza, Pataki Laslo, Radovanović Petar, Ras (Balaž) Eva, Ristić Ijubiša i Virag Mihalj.

Muzički umjetnici (5): Kinka Rita, Kiralj Erne, Korać Aleksandar, Kovač Kornelije i Toplak Imre.

Političari, zastupnici, ministri (5): Božović Radoman, Kasa Jožef, Savović Margit, Sečel

U povodu čestih uhićenja u Subotici Tužilaštvo prekoračuje svoje ovlasti?

Općenito gledano, Ustav, zakoni i pravosudni organi postoje radi osiguranja pravne sigurnosti građana. Na žalost, u Subotici je zbog pogrešne uporabe ili zlorabe zakonskih odredaba, u posljednje vrijeme sve više primjera uhićenja gospodarstvenika, kao i drugih „videnijih” osoba. Neki slučajevi su izazvali nemir i osjećaj nesigurnosti te nanijeli velike moralne i materijalne štete poduzećima i pojedincima, a da ne pominjemo posljedice na fizičko i mentalno zdravlje tih osoba koji su nakon proteka kraćeg ili duljeg vremena bili pušteni na slobodu nevinosti, ili uz optužbu za manja krivična djela u odnosu na ona zbog kojih su sjedeli u pritvoru. To su slučajevi s poduzećima DD „29”, DD „Sigma”, „Zorka” Holding, Radio Subotica, Zavod za urbanizam, „Elektroremont”...

Na ovu su negativnu pojavu ukazali pojedinci i stranke što je izazvalo burno reagiranje okružnog tužioca gde **Biserke Krpić**, koja je okrpila kritizere, ali i nastavila s praksom zbog koje je, kako se pravničkim jezikom kaže, osnovana sumnja da se u velikom broju slučajeva pretjeralo s optužbama, te, kako pravnici smatraju, postoji nesuklad između vlasti, umijeća i sposobnosti s kojima tužilac raspolaže.

Ovu potkrepljuje i pismo koje je ovih dana uputio ministrici sa ljudska prava i prava manjina **Margiti Savović** branitelj okrivljenog **Jánosa Zódi** subotički odvjetnik **Dušan Viličić**. Budući da su sva pravna sredstva iscrpljena, te da se Zódi bez valjanog pravnog razloga nalazi u pritvoru već više od 6 mjeseci, odvjetnik smatra da se radi o čistoj zlouporabi institucije pritvora, koja inače predstavlja mjeru za osiguravanje nazočnosti okrivljenog i za uspješno vođenje krivičnog postupka. U Zakonu o krivičnom postupku (ZKP) imperativno je navedeno da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom, da trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme, te da se postupa s osobitom hitnošću. Ovo nije poštivano u predmetu okrivljenog Zódi Józsefa i pritvor protiv njega praktično predstavlja jednu kaznu bez suđenja i prije suđenja. On je zbog neke „transakcije” s pšenicom sjedio 5 mjeseci u pritvoru s obrazloženjem, da bi njegovo puštanje na slobodu uznemiravalo javnost a da nije obrazloženo čime bi i kakvu javnost uznemirio njegov slučaj.

Na kraju, svi osumnjičeni iz njegovog poduzeća („Elektroremont”) su pušteni na slobodu, kao i **Ljiljana Božinović** koja je s tom famoznom pšenicom platila svoje dugovanje prema „Elektroremontu”. Zódi je ostao u pritvoru zbog jedne nove optužbe a u prvom predmetu protiv njega nije izveden niti jedan dokaz. Sada već osmi mjesec sjedi u pritvoru, ovoga puta zbog optužbe da „postoji opasnost bjekstva”, iako nitko neće da razmotri to što je ponudio dostatnu hipoteku da bi se branio sa slobode, što mu je narušeno zdravlje i izdržava maloljetnu djecu.

Ovo je samo jedan primjer, a ima ih više. Optuženi sjede u pritvoru na primjer i zato što treba ispitati svjedokinju koja se poslije mjesec dana pojavljuje na sudu i izjavljuje da ništa ne zna. Kakva je optužba koja se zasniva na takvom svjedoku i kakva je to primjena odedaba ZKP koja bez ozbiljnih temelja produžava pritvor? Ima primjera i za to da netko tjednima sjedi u pritvoru jer ga tužilac zbog zauzetosti ne može saslušati, a isti optuženi ni jednom nije bio saslušan od strane tužioca. Iz navedenih tvrtki je netko sjedio u pritvoru 2 mjeseca da bi ga na kraju pustili na slobodu, dok ga niži organ, Općinsko tužilaštvo, optužilo za krivično djelo za koje se može odrediti samo 8 dana pritvora. Jedna osoba je sjedila u zatvoru zbog optužbi u svezi jednog isturenog poduzeća u inozemstvu a da prilikom osnutka istog nije ni bila zaposlena u matičnom poduzeću.

Nitko nema pravo niti želi – ni odvjetnik, a ni mi – vršiti pritisak na pravosudne organe, ali je sve ovo valjalo naznačiti, kako i stoji u spomenutom pismu, ne bi li se ukazalo na masovno određivanje pritvora te zadržavanje lica u pritvoru suprotno odredbama ZKP-a jer je daljni tijek postupka ukazao na neosnovanost primjenjenih mjera. O krivici okrivljenih treba da odlučuje sud tijekom korektno vođenog postupka, a za eventualnu krivnju treba da slijedi sudska kazna a ne da se kažnjavaju pritvorom prije suđenja.

U suprotnom, umjesto okrivljenih i njihovih eventualnih krivičnih djela javnost uzmenirava tužilaštvo sa svojim pretjerivanjima, kada nije važno da vlada mir, nego je važno da se kao mjerilo uspješnosti otvara što više dossiera i zatvara što više građana.

István Valihora

Likovni umjetnici (4): Bešlić Ana, Glid Nandor, Logo Jovan Oto i Mojak Petar.

Sportisti (3): Kalinić Zoran, Poljak Ester i Wild Eleonora.

Pripadnici upravljačkog sloja (2): Babijanović Geza i Maglajić Miroslav.

Sociolozi (2): Liht Sonja i Sekelj Laslo.

Predstavnike ostalih profesija poredali smo po abecednom redu:

Bačlija Vladimir, fotograf; Bogdan Zvonimir Zvonko, estradni umjetnik; Krmpotić Ivan, svećenik; Kovač Mihajlo, novinar i Lošonc Aurel, odvjetnik.

No, budimo iskreni, ova naša podjela je, kao uostalom i ona koja se odnosi na cijeli leksikon „Ko je ko u Srbiji '95”, veoma uvjetna. Jer, na primjer, među piscima su trojica akademika, a također i trojica sveučilišnih profesora. Istovremeno, među glumcima je i jedna spisateljica. No, pravednije je da ih svrstavamo u okvire profesije koja im je ujedno i vlastita vokacija.

Završnu analizu ovog Biografskog leksikona završit ćemo u narednom broju.

(L. r.)

Andrija Kopilović, svećenik

POZIV I PONUDA UZAJAMNOG OBOGAĆIVANJA

• Dužijanca je prvotno sakralna a potom svjetovna • U prošlosti, razdvajanje Dužijance na crkvenu i svjetovnu nije bilo naravno • Isticanje običaja jednog naroda nije atak na druge običaje i druge narode

Onaj tko hoće sebi pojasniti pojam Dužijance, te shvatiti što ona jest i kakva je geneza njezina razvoja naići će na velike poteškoće, jer o tome postoji vrlo malo pisanih tragova, a za šire čitateljstvo trenutno ne manje i dostupno. U takvim je onda prilika, o njoj prisutno dosta netočnosti, proizvoljnosti... Svakako da to ima i svoju ideološku dimenziju. Je li Dužijanca turistička manifestacija kako za nju govore neki?! Gdje su joj korijeni? Kakvi su njeni povijesni oblici?... U traganju za samo dio odgovora na takva i slična pitanja započinjemo razgovor s jednim od ponajboljih poznavatelja ove materije vlč. Andrijom Kopilovićem, župnikom župe Marije majke Crkve u Aleksandrovu.

Povijest svetkovanja dužijance započinje početkom ovog stoljeća?

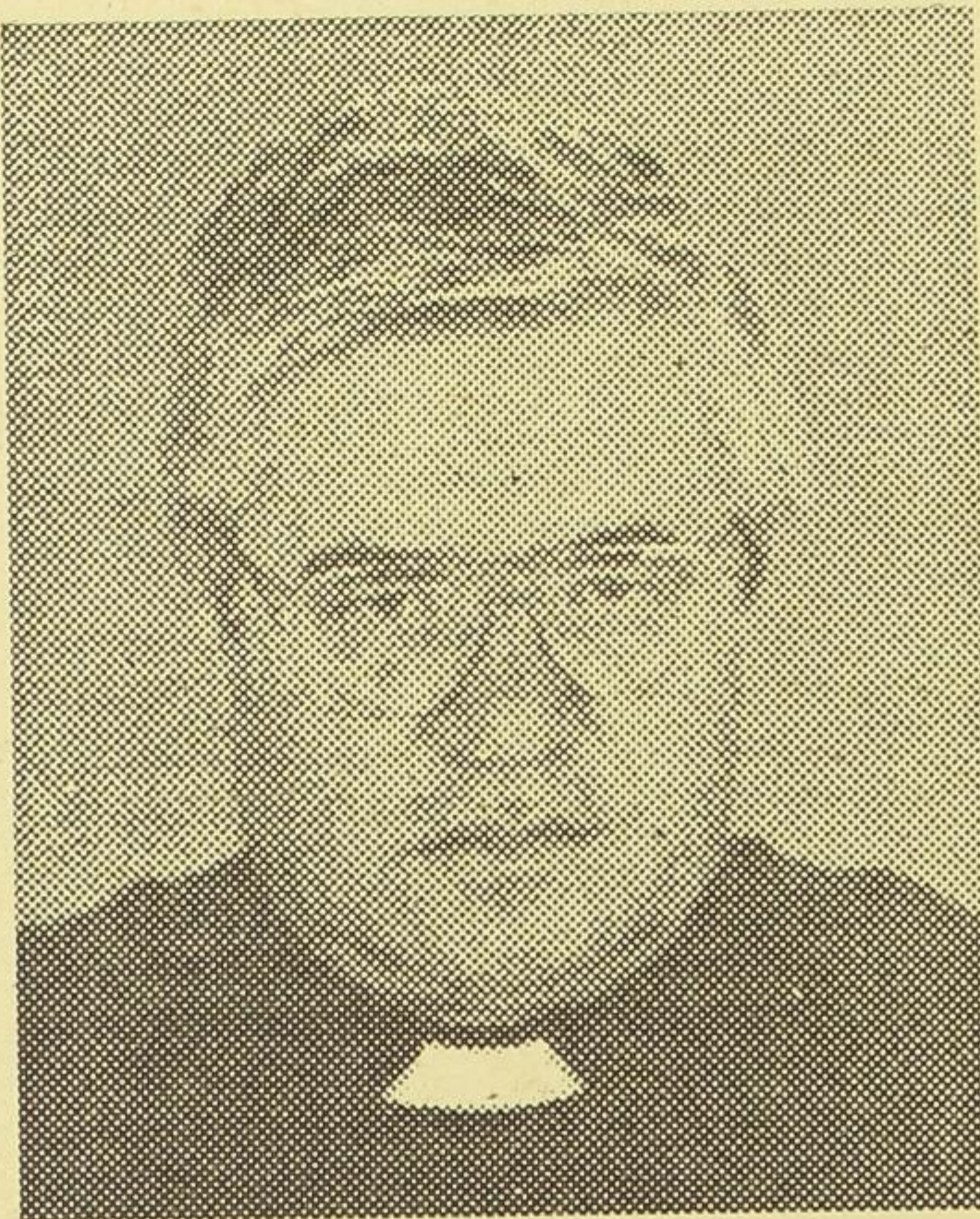
A. K.: U pitanju se krije dio odgovora koji je točan, ali ima i nešto što se mora protumačiti. Naime, širi pojam Dužijance je obiteljska svetkovina koja se svetkuje; tu je riječ o onome što je od pamtljivjeka u obitelji prisutno kao obiteljska svečanost završetka žetve, koja se razlikovala u malim nijansama, ali je ipak imala nekoliko zajedničkih točaka kod svih obitelji: svečanost završetka žetve, zahvala Bogu, zajedničko veselje, bandaša i bandašicu, eventualno kolo i sl. Međutim, takvo obiteljsko svetkovanje je zapalo u oči mons. Blašku Rajiću početkom ovog stoljeća i nadahnulo ga da od te obiteljske svetkovine učini „obiteljsku” tj. svetkovinu za cijelu župsku zajednicu, ili župsku obitelj, time što je jednog bandaša i bandašicu, koje je biralo „Katoličko divojačko društvo” pozvao u crkvu, u crkvi održao zahvalnu službu Božju, a poslije podne je priredeno veliko kolo. Tako su sve obiteljske dužijance objedinjene u jednu jedincatu koja je proslavljena u zajedničkoj obiteljskoj kući, tj. u crkvi. To je i teološki pravilno, jer je svaka obitelj Crkva u malom, a svaka župa ja pak obitelj u velikom.

Nicanje u vjerničkom srcu

Znači, Dužijanca ima svoju svjetovnu osnovu. Gdje se nalazi njena sakralna dimenzija?

A. K.: Htio bih naglasiti da je diskutabilno je li Dužijanca i u obitelji imala svjetovnu osnovu. Naime, treba dobro poznavati dušu našeg seljaka, pogotvo pod konac prošlog stoljeća, pa i u ovom stoljeću i pogledati cijelu njegovu radnu godinu i sav njegov rad, pa bi stajala i obratna tvrdnja da je sav njegov rad protkan duhovnošću i vjerom. Zamislite čovjeka koji je cijeli svoj život u direktnom kontaktu s prirodom, s čudesnim Božjim svijetom, k tome je još vjernik koji u svemu vidi Božju prisutnost i Božju providnost! Ja bih smio ustvrditi da je Dužijanca prvotno sakralna, a onda svjetovna. Ne tvrdim time da je baš svaka obitelj bila vjer-

nička, ali da je većina ljudi u svom radu tražila Božji blagoslov i zahvaljivala Bogu na darovima, to je sigurno. Tako da je Dužijanca nikla u vjerničkom srcu, a poprimila je vremenom i sve one dimenzije koje prate svagdašnji život, što nije dokaz da taj svjetovni život nije protkan duhovnošću.

Andrija Kopilović: „Zahvaljivanje Bogu na darovima”

Koji su elementi spajanja?

A. K.: Sama narav Dužijance je na dvije razine: na razini duhovnog, religioznog i na razini zabavnog, pučkog, ali se ta dva elementa isprepliću a nikako ne isključuju. Reka kao bih, više se dopunjuju. Stoga je u prošlosti baš razdvajanje Dužijance na crkvenu i svjetovnu bilo nešto što nije naravno. Bar ne naravno za dušu našega čovjeka. Sjetimo se onih dužijanci u kojima je, u crkvi strogo odvojeno od svjetovnog, slavljenja Euharistija u najsvečanijem obliku, uz prisustvo velikog blaga naših nošnji i spektakularne procesije i one druge, svjetovne dužijance s desecima šatora po gradu gdje se jelo i pilo i namjerno naglašavalo odvojenost od crkvene Dužijance. Dakle, ona je jedno i kao takva se nadopunjuje. Onako je bila, možda, i jedna i druga za nekoliko vrijednih elemenata prikraćena.

Dužijanca je dakle imala više oblika praznovanja u svom razvitku?

A. K.: Da. Ono što je mons. Rajić započeo bilo je zbilja jednostavno. Jedna svečana misa, procesija i kolo poslije podne. Dakle, bilo je čisto crkveno, a svjetovno je samo zabava koja je pratila taj događaj, kao što je zabava pratila i ostale crkvene blagdane. Moramo se podsjetiti da se tada nije „oblačila” nošnja, nego je to bio redoviti način odijevanja našega svijeta. To je dakle bila samo jedna od svačanih misa u crkvenoj godini, a neke povorke nije bilo. I procesija je bila uobičajena, jer u to je vrijeme

svaka „mlada nedjelja” imala procesiju što nije bila rijetkost u crkvenoj godini. Dužijanca postaje svečanija prelaskom i katedralu sv. Terezije i postaje jedna od centralnih svečanosti Hrvata-Bunjevaca između dva rata. Tada je poprimila neke jače elemente naglašenog masovnog okupljanja, svečanije procesije i nekih dodatnih pučkih elemenata. No, i onda još nije bilo tako vanredan događaj da bi bilo povorka nekakva vanckvena svečanost. Nakon rata Dužijanca je doživjela najskromniji oblik jer se je morala ograditi samo na prostore unutar crkve. Dapače, za vrijeme rata bilo pokušaja i zabranjivanja. No, nikada nije prekinuta. Godine 1968. poznata je inicijativa organiziranja dužijance kao svjetovne manifestacije sa svečanom povorkom koja je nadahnuta sadržajem velike povorke koja je bila upriličena u povodu 250. godišnjice doseljenja Hrvata u Suboticu. I znamo da tih nekoliko dužijanci podiglo na noge cijelu Suboticu. U crkvi je ona zadržala svoj uobičajeni oblik do kraja, dok se ova svjetovna mijenjala, dotjerivala, a onda zbog poznatih razloga doživljava svoju dekadencu i skoro svoje utrnuće.

Sve živo se mijenja

Je li oblik koji je zadobila u posljednje dvije-tri godine konačan?

A. K.: Ništa što je živo i život nije namerno. Ono je podvrgnuto i kritici i promjenama. Sadašnji oblik jedinstvene Dužijance koja u sebi sadrži sve elemente je vrlo sretno rješenje. Po mom sudu ovaj bi oblik trebao u svojoj srži biti zadržan još dugo da postao tradicija. U detaljima će biti vjerojatno dotjerivana svake godine. Ali okosnica mora ostati ovakva da bi dužijanca uopće bila Dužijanca. Dakle, sretni spoj svjetovnog i duhovnog, ali ne nešto što se isključuje nego što se dopunjuje i isprepliće. Ukoliko, Dužijanca je jedinstveni događaj i za sve ljude. I zato je ono što ispunjava čovjeka svim njegovim razinama u ovoj Dužijanci ponudeno. Stoga mislim da je oblik do sada ali se u detaljima može i popravljati.

Složit ćemo se da je kruna Dužijance euharistijsko slavlje. No nije manje bitna ni svečana procesija?

A. K.: Da. Za nas vjernike, a i povijesno centralni događaj Dužijance je svakako sakralna služba Božja, tj. misa Dužijance. Naime, to je čas kada čovjek zahvaljuje Bogu za dar žetve, žrtvom Isusa Krista koji je prisutan pod prilikom kruha za život svjetovni. Euharistija kao događaj je uvijek nepopustljiv, a i neizreciv, stoga ostaje centralna hvala Dužijance. Što se tiče povorke i pravda što ste je nazvali procesijom. Naime, od srednjeg vijeka, a možda i prije, procesija ima svoje višestruko značenje. Može biti pokornička, može biti mimohod, može biti slavljenička ili pogrenba. Crkva procesijskim mači teološki. Biti u hodu prema nekoj

bnija ljudskog života na zemlji. On je olazik. U procesiji to se očituje još više rje nodu s drugima. U redu je s drugima de pema nekom cilju. Ako je u toj procesiji još oji religiozni simbol ili znak, onda on je sržaj te procesije, kao što je na prim-njsvečanija tijelovska procesija. edum, ja bih ipak u Dužijanci ovaj dio ta d katedrale do Gradske kuće nazvao ecaom povorkom. Razlika nije u teologi-negu sadržaju. I ovdje su ljudi na putu, jedo su, u redu su i okupljeni su oko uha. Ali ta povorka želi pokazati ne samo otou stranu čovjeka u hodu nego je na-še folklorni dio: pokazati ono što jesmo, inimo i što nas diči: u vidu nošnji, zna-va, aprega... Stoga je ova povorka naj-čcaija baš na Dužijancu kada se iznosi i edsvlja ono najvrjednije. A poruka kru-rosije zajednička. Tako da je to zapravo svoja kruha i može nas asociirati na zaziv enja: „Kruh naš svagdašnji daj nam i anas. No, ukoliko u povorci ne sudjeluju mojernici nego i ljudi drugih uvjerenja tim ostaviti povorku otvorenom da svat-u ujoj uživa i doživi ono što od nje očeku-be nametanja teoloških u drugim rivoa. Povorka je svečani, bitni i sastavni to d ijance i neka takva ostane.

Dužijanca se završava Proštenjem na anaću. Kako je ono „dospjelo” u pro-amlužijance?

A. K.: Dužijanca slijedi svake godine ne-isoju nit koja se proteže kroz sve ečasosti. To je najveći skup u gradu. Dva rdn nakon toga je najveći vjerski skup i s godišnje dogodi u našem gradu, to je anačko proštenje. U Organizacijskom tbei ja sponatano došla misao da pro-am Dužijance, koji je započeo na Petrovo, e kao logično završi koncem kolovoza, a je pravo nedjelja na Bunaričko prošten-je. Desetak godina je običaj da bandaš i andšica nose milosni lik Gospe na Buna-ču, a je tako dolaskom bandaša i ban-šic, a i prisutnošću mase vjernika na anaću data još jedna prilika da se eho užinice i tamo čuje, na koncu na sva svljstavi jedna točka – lijepi svršetak svih anistacija pred najvećim brojem ljudi, a priatnosti redovito kojega biskupa gosta. akl, ideja je došla spontano i čini mi se da doro prihvaćena.

Rad važniji od razgovora

Ko član organizacijskog odbora jeste zaovoljni kvalitetom pripremljenih rad-ova, tdo sada urađenim?

A. K.: Bit ću iskren, ne priliči kritizirati ga zaciju u kojoj sam sam član. Ali treba i i kritičan i reći da se moglo učiniti i više. edtim, okolnosti „nabijenog” tempa di-iraa konkretan rad, a pošto je ekipa već nočna ove godine su izostali mnogi dogo-ri, io je možda negativno. Ali, Dužijanca tčno prema planu i čini mi se da je br pripremljena. Stoga će manifestacija, dano se, završiti dobro jer je svatko svoj psla učinio savjesno. Bilo bi nas manje acnih da smo više radili zajedno. Volim dita Odboru, ali bih volio kada bi Odbor o ikav više surađivao. Nije nedostatak

Iz penzionerske beležnice

Mi (penzioneri) smo krivi za sve!

Sva ozbiljna i stručna istraživanja kažu da smo OVE (što vladaju) svojim glasovima, na vlast doveli upravo mi, penzioneri. U svakom mestu, u svakom gradu, broj penzionera koji nisu svoj glas dali OVIMA, zanemarljiv je. Svi bi oni mogli stati u nekoliko autobusa. Doduše, u našem gradu, u te svrhe bio bi potreban veći broj autobusa. Zašto? Zato, kažu neki, jer na nas ovde ne utiče baš jako (geografska) blizina Balkana.

Balkana? Kakve to veze ima? Ima, kažu neki. Iz planine Balkan, oko te planine, a naročito – zapadno od te planine (ali ne i beskonačno na zapad) deluju nekakve štetne i opasne sile ili zračenja, tako da se ljudi tamo (ne svi) u važnim i manje važnim stvarima, ne ponašaju – normalno. Normalno, kao većina ostalog sveta. Zato se na tom Balkanu (ne samo na planini) uvek, na primer, vode neke borbe. Ne samo (izborne) borbe za vlast u svom narodu, nego i nad svojim narodom. I ne samo nad svojim. A nekad se borbe vode radi samih borbi. Kad nemaju šta drugo da rade.

Tako kažu ti neki. Ali ja mislim da je u svemu tome (u činjenici što baš OVI vladaju) ipak velika zasluga (krivica) baš nas – penzionera. Jer, zašto smo uopšte penzionisani? Nismo bez razloga. Naš penzionerske glave (i ostali delovi tela) nisu više funkcionirali

onako kako treba, kao nekad. Mi smo već stariji ljudi i biologija čini svoje. A za starije ljude, opravdano se kaže da su kao – deca. A sa decom, zna se, lako je. Deci je dovoljno reći, na primer – TAKO TREBA. A deca, kao deca, krotko i poslušno urade sve ono što se do njih traži. Jeste, uvek ima ponešto i neposlušne dece. To su oni, koji će kad odrastu, popuniti neki od gorepomenutih autobusa.

Znači, mi penzioneri, krivi smo za sve! Za čega to – sve? Za sve. Za naše mizerije od penzija, mizerije od plata, za još puno drugih i sličnih mizerija. Krivi smo za (naravno, nepravedne) sankcije, krivi smo i za ovaj grozni rat! Eto, kad niko drugi ništa neće da prizna, priznajemo mi, penzioneri.

Ali, da li je dovoljno samo priznati krivicu? Nije. Onda, šta da se radi? Ne znam. Osim ako... Ako, šta? Osim ako se ne popravimo. I postanemo dobri. Svi, ne samo penzioneri. Tako dobri, da tu dobrotu dobri Bog zapazi, pa nam onda za nagradu prosvetli um. I obdari nas razboritošću. Onda se valjda i mi penzioneri u onim već poznatim situacijama nećemo ponašati kao deca.

Dobro bi bilo da istovremeno, taj isti dobri Bog, nekako neutrališe ono pogubno zračenje sa Balkana. Ili da ga bar preusmeri u nekom drugom pravcu. Tamo gde nema ljudi. To je bolje i valjda lakše, nego da čitav Balkan premesti na neko drugo, daleko mesto. Onda, možda, te Balkance, ako neki svet hoće teško da uvredi i naruga se nekom drugom svetlu, neće njih više zvati – Balkancima.

Marko Subotički

PA DO X ERU

dobre volje, nego vremena, jer je rad važniji od razgovora.

Manje je negativnih i neprimjerenih napisa u tisku koji prate ovogodišnju Dužijancu. Kao tumačite ovu pojavu?

A. K.: Dužijanca godinama ide svojim putem i polako se pretvara uistinu u jedno „kulturno ljetovanje”. Svojom postojanjem manifestacija je dokazala da ne želi nikome škoditi nego da na stol kulture ovoga grada nudi vrijedne plodove prošlosti i sadašnjosti ovoga naroda koji je iznjedrio ovaj prelijepi običaj i učinio ga manifestacijom kulturnog doživaljvanja svih građana u Subotici. Vjerojatno su shvatili svi da isticanjem jednog

običaja jednoga naroda nije atak na druge običaje i druge narode, nego je poziv i ponuda uzajamnog obogaćivanja. Kako bi tužno bilo kad bi netko protumačio neprijateljskim čin ako komšija pozove komšiju na ručak, ponudi mu svoj jelovnik, pokaže svoju kuću i iznese na stol sve ono što najbolje ima. Mislim da su i zlonamjerni shvatili da kritizirajući Dužijancu kao običaj Hrvata-Bunjevaca više bacaju ljagu na sebe nego li na Dužijancu. No, pokušat ću misao završiti pozitivnim: uvidjeli smo da možemo više i bolje, ako se potpomazemo a ne razvlačimo.

Tomislav Žigmanov

Okom deteta

„Kad sam bila velika,
bila sam vaspitačica”

„Mama mi je draga, sve kaže lepim rečima i mazi me.” Dalia (6,6 g. Mali Bajmok)

„Nisu svi ljudi dragi jer nisu svi dobri. Neki krađu, ubijaju, tuku se.” Bojana (7 g. Mali Bajmok)

„Meni je najdraža beba koju mama nosi u stomaku i nije se još rodila.” Čaba L. (7 g. Mali Bajmok)

„Moj brat Đimi uvek mi nešto kupi. On je dobar i brani me!” Kertis (7 g. Mali Bajmok)

„Meni je drag moj deda, on mi sve dozvoli da radim kad idem kod njega.” Mario (6,9 g. Mali Bajmok)

„Meni su svi dragi oni koji me ne diraju, ne tuku.” Siniša (6,7 g. Mali Bajmok)

„Meni je draga moja tetka, ona se igra sa mnom i mazi me.” Ana (6,8 g. Mali Bajmok)

„Meni je drag moj tata jer ga jako volim i sigurno da i on mene isto. Kad je kući uvek se igra sa mnom i jako nam je lepo.” Tamara (6,9 g. Mali Bajmok)

Cilj grupe igara „Ko mi je drag” je pomoći detetu, u skladu sa svojim uzrastnim mogućnostima, da shvati da osećanje dragosti ima poreklo u prijetnostima koje doživljavamo ili očekujemo od drugih.

A evo šta deca osećaju kada vide drugu osobu:

„Kad me deda sa kućom čeka ispred zabavišta, veoma se radujem i osetim žute krugove u telu svugde. I krugovi se raduju i kotrljaju se i tuckaju tamo-amo.” Đerđ B. (7 g. Tolstojeva)

„Moja mama mi je draga. Kad je vidim veoma se radujem i sretna sam. Tad mi se usne smeše, oči mi se prolepšaju i osetim leptire u trbuhu jer je mama jako dobra prema meni.” Rita L. (6,9 g. Tolstojeva)

„Aniti i Noriki, mojim drugaricama se obradujem. U nozi osetim nešto zeleno, u ruci narandžasto i kao da svrbi.” Livia (6,6 g. Tolstojeva)

„Moja mama mi je draga. Kad je vidim osetim da imam puno srca na nogama i jedno veliko srce u glavi. Ruke kao da mi rukavice greju. Veoma sam sretna i osetim liniju na meti.” Izabela (6,7 g. Tolstojeva)

Kada smo bili mali, svi smo maštali o tome šta ćemo biti kad porastemo. Iz toga je proizašla grupa igara pod nazivom „Kad sam ja bio velik”. Cilj je bio podsticati povezivanje shvatanja, osećanja i navika ili želja, kao tri komponente pojma o sebi; kao i podsticati rad na sebi kroz projektovanje sopstvene slike u budućnosti.

„Kad sam bila velika, mama sam bila i ljuljala i milovala svoju ćerku.” Anamarija (7 g. Tolstojeva)

„Kad sam bila velika, pisala sam svašta momo bratu od tetke. Tako sam izgledala kao i sad, samo mi je haljina bila drugačija, jer sam ostale izrasla.” Brigita (7 g. Tolstojeva)

„Kad sam bila velika, bila sam vaspitačica. Isto sam izgledala kao i sad i učila sam decu. Kad je bila pauza otišla sam kući da kuvam.” Rita (7 g. Tolstojeva)

(nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Slavlja žetvenih svečanosti lagano prilaze svome vrhuncu

Veliko kolo

U sklopu manifestacije „Dužijanca '95” u petak je 5. kolovoza u prostorijama HKC „Bunjevačko kolo” upriličena priredba pod nazivom „Veliko kolo” s početkom u 20 sati.

Priredbu je otvorio predsjednik Organizacijskog odbora Dužijance g. Lazo Vojnić Hajduk, da bi nakon toga u velikoj dvorani

rezultate njihovog ocjenjivačkog rada. Naslov „najlipče risaruše” ponijela je Ana Milanković, učenica iz Subotice, a „najlipčeg risara” Siniša Šarčević također iz Subotice. Drugo mjesto pripalo je risarskom paru Suzana Skenderović i Zvonimiru Kujundžić, oba iz Subotice, dok su trećeplasirani Sanja Bo

Sanja Bogešić, Marinko Bašić, Ana Milanković, Siniša Šarčević, Suzana Skenderović, Zvonimir Kujundžić, bandašica Suzana Dulić i bandaš Marinko Kujundžić

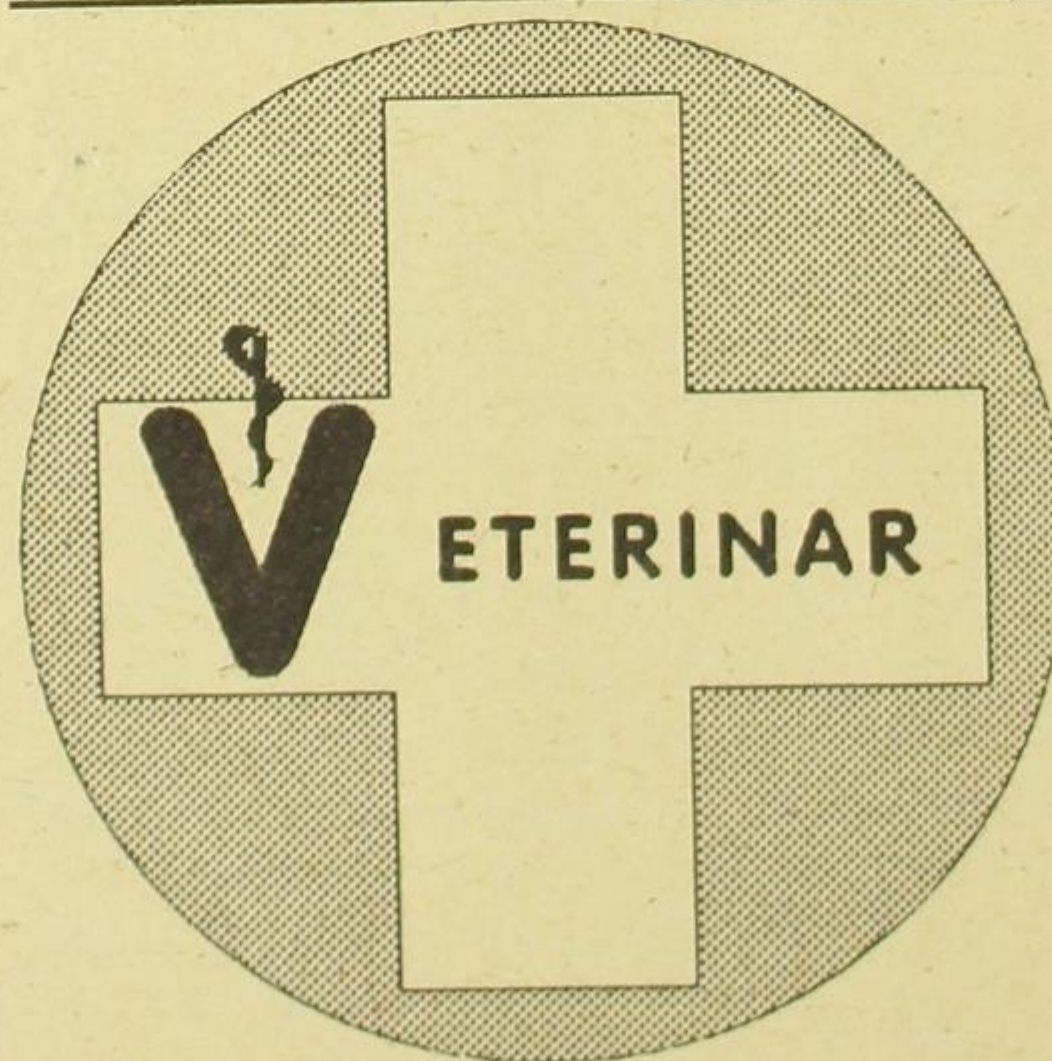
Društva uslijedio nastup reprezentativne i omladinske folklorne skupine „Bunjevačkog kola” sa svojim koreografijama. Brigu za glazbu i prijatno raspoloženje podijelili su tamburaški ansambl „Ravnica” i vokalni umjetnik Antun Letić – Nune, dok su program uz šalu i veselje vodili gđica Zlata Lacić i g. Franjo Vujkov. Uslijedilo je prvo javno predstavljanje ovogodišnjeg bandaškog para koje je učinio vlč. Andrija Kopilović. Ovogodišnja bandašica je Suzana Dulić iz Subotice, dok je bandaš Marinko Kujundžić s Bikova.

Najzanimljiviji dio dakako bio je izbor najljepših parova. Sudjelovalo je 20 kandidata (12 djevojaka i 8 muških). Dužan sam spomenuti da je uočljiv pad interesiranja mladih za ovo biranje. (Ovo bi pitanje iduće godine Organizacijski odbor morao pokušati riješiti.) Predsjednik petočlanog žirija g. Petar Vojnić Purčar potom je pročitao

gešić iz Ljutova i Marinko Bašić iz Subotice. „Najlipčoj risaruši” pripala je zlatna narukvica, dar Organizacijskog odbora, kitar cvijeća iz cvjećarnice „Queen”, te velika torta dar slastičarne „Ravel”. Njezin je pratilac dobio zlatnu šnal za kravatu, te paletu vina dar podruma „Palić”. Djevojke koje su osvojile drugo i treće mjesto dobile su komplet kozmetike, te torte, dar slastičarne „Beograd”, a dečki paletu kvalitetnih vina dar podruma „Palić”. Svaki je sudionik dobio od Organizacijskog odbora skroman dar: djevojke kozmetiku, a dečki bocu kvalitetnog vina iz palićkog podruma.

Program se spontano nastavio uz pjesme i plesove. No, ipak izrazio bih žaljenje gledatelja, posebice mladih, kao tugu zbog vrlo ranog svršetka povodom odlaska većine gostiju.

Tomislav Jegić

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

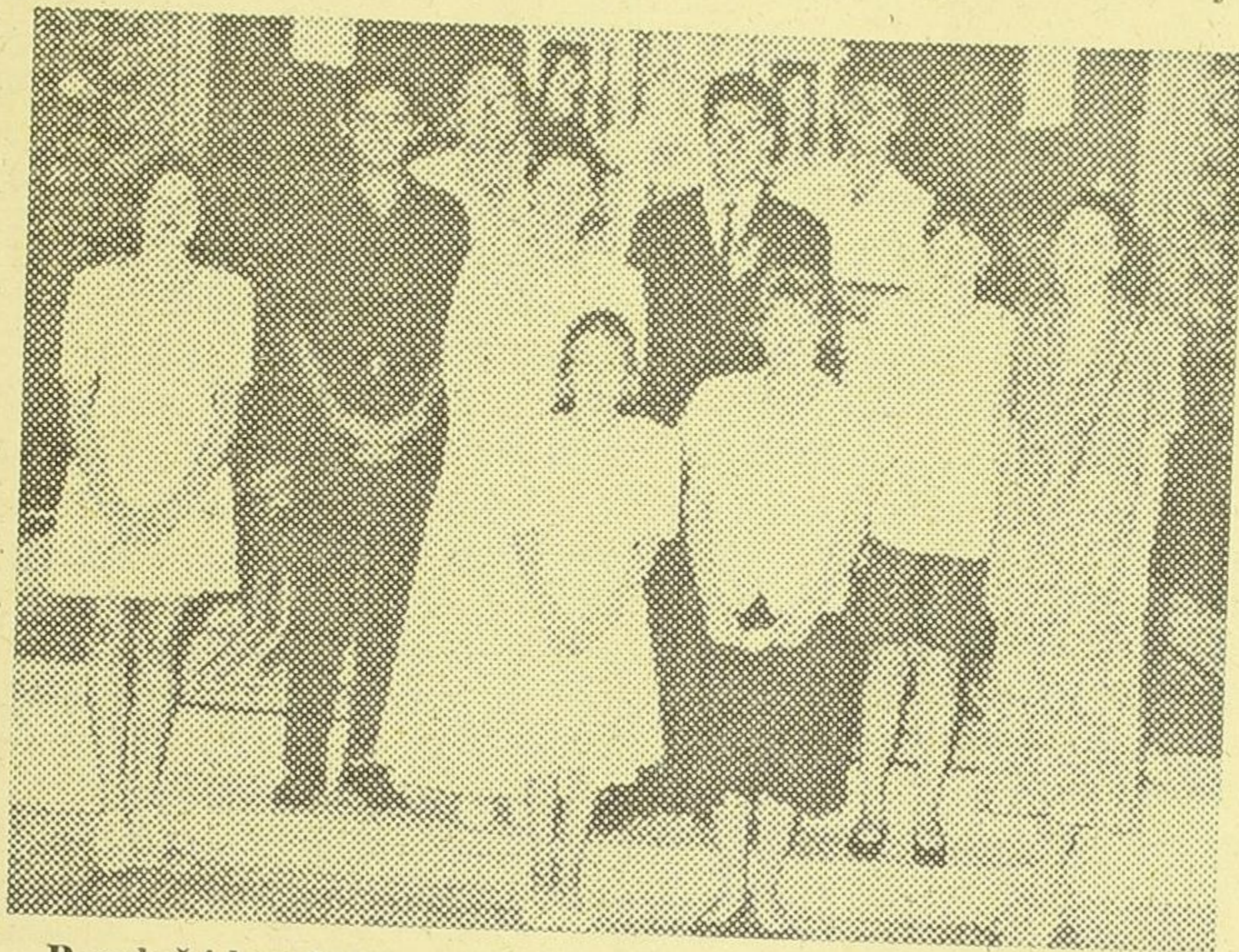
„VETERINAR”
Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senćanske crkve)
telefon: 024/39-229

Radno vreme u ambulanti:
– radnim danom od 7 do 19
časova
– nedeljom od 8 do 11 časova

Dužijanca u Maloj Bosni

U duhu dostojanstva i zahvale

Mala Bosna je 6. kolovoza u punini rasti dočekala dan zahvale Bogu za ovogodišnji kruh, uz raniju trodnevicu koju su predvodili vlč. **Franjo Ivanković** i vlč. **Antun Garić**, a čija tema prnišljanja je bila posvena ženi.

Bandaš i bandašica sa župljanima (foto: B. Francišković)

Veliki broj vjernika pre crkvom dočekao je ovogodišnjeg bandaša **Slavka Dulića** i bandašicu **Jadranku Kundžić**, kao i malog bandaša **Ivana Makovića** i malu bandašu **Ljiljanu Skenderović**, ispred kojih su li djeca i mladi u buvačkim narodnošnjama. Na samom početku sv. mise, mjesni župnik, vlč. **Lazar Novaković** je svetio kruh od ovogodišnje pšenice i sliku od slame koju je izradio **Jozefa Skenderović**. Svetu misu je uzvičao franjevački gvardijan **Ivan Holetić** koji je održao nadahnutu propovijed. Na kraju mise pošla je procesija s Presvetim oltarskim sakramentom oko crkve. Navečer u 19 sati održana je u crkvi svećana akademija u kojoj su sudjelovali dje-

ca, mladi i pjevački zbor. Akademija je zaista ovaj put ispunila svako srce radošću, što su potvrđivali pljesci mnogobrojnih gostiju. U nazočnosti velikog broja sudionika slije-

dilo je bandašicino kolo u dvorištu Župe. Neka Duh sveti, koji lebdi nad vodama i našim žitnom poljima, blagoslovi sve vrijedne žeteoce koji rade Bogu na slavu i ljubav, a sebi na korist. Neka nas nada čuva, ujedinjuje i prati.

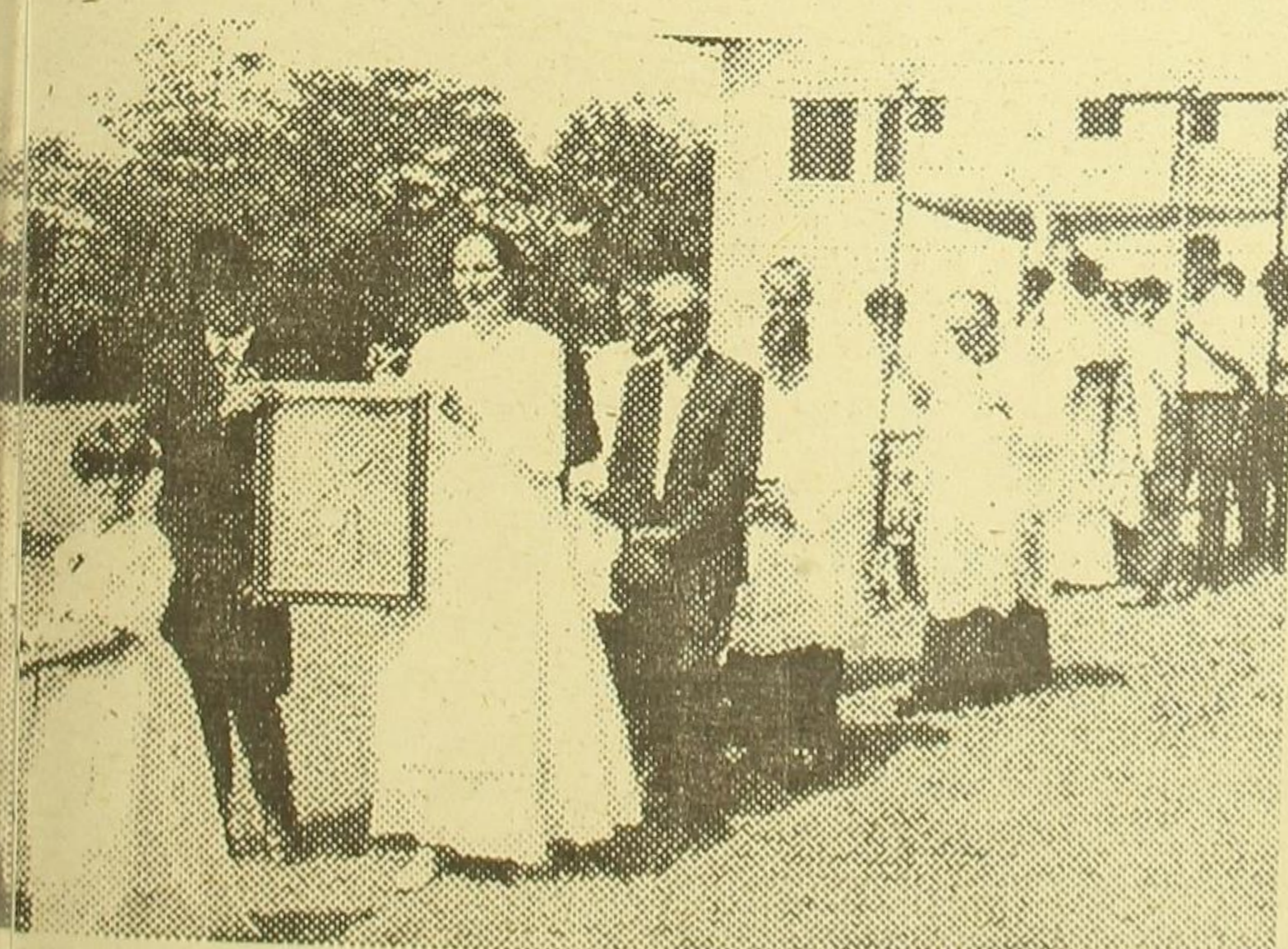
Aleksandar Vuković

Dužijanca u Đurdinu

Svečano i dostojanstveno

Ovogodišnja proslava Dužijance u Đurdinu održana je 6. kolovoza u mjesnoj crkvi sv. Josipa radnika. Ovoj svečanosti je

Vajske. Svečanost su uzveličali subotički tamburaši kao i mnogobrojna djeca i mladi obučeni u narodne nošnje. Navečer u 19 sati

Svećana procesija

(foto: B. Francišković) „Bunjevačko kolo” iz Subotice. Nakon

predvodila trodnevnica: tri večeri uzastopno mjesni župnik vlč. **Lazar Ivan Krmptić** pripremao svoje župljane za ovaj dan zahvale Bogu za darivani kruh. Vrhunac procesije bila je sv. misa zahvalnica koju je predvodio vlč. **Josip Kujundžić**, župnik iz

akademije slavlje je nastavljeno banadašicinim kolom ispred đurdinske crkve gdje su sve goste dočekivali domaćini večeri: bandašica **Mirjana Ostrogonac** i bandaš **Marinko Vidaković**.

(m. d.)

Priče o gradu

Zgrada pozorišta

Priča u nastavcima, zasad bez kraja.

Novoizabrana vlast, koja je ustoličena posle prvih višestranačkih izbora, 1991. godine odlučila je da reši problem oko pozorišne zgrade, koja se već „vukla” od 1986. godine (posle neprihvaćenog idejnog projekta Hupka Ištvana) raspisivanjem opštejugoslovenskog javnog konkursa, čija tema bi bila „Revitalizacija i rekonstrukcija zgrade 'Narodnog pozorišta-Népszínház' u Subotici”, na ovaj konkurs; planirano je pozivanje i eminentnih arhitekta, iz tada još jedinstvene zemlje, koji su se već dokazali prilikom projektovanja pozorišta. Konkurs je konačno raspisan prvog juna 1992. godine, kada je već nažalost započeo rat i u Bosni i Hercegovini. Članovi Ocenjivačkog suda bili su pažljivo odabrani, iz svih relevantnih institucija: Saveza arhitekata Jugoslavije, Republičkog, Pokrajinskog i Subotičkog (Meduopštinskog) zavoda za zaštitu kulturnih spomenika, iz Subotičkog pozorišta, Opštine Subotica i Društva arhitekata Subotice (DAS). Za sprovođenje konkursa bio je zadužen DAS, a konkurs je finansirala Skupština opštine Subotica. Poziv na konkurs objavljen je u dnevnim novinama, u „Politici”, „Borbi” i u „Magyar Szó-u”. Na konkurs, koji je okončan krajem decembra iste godine, pristiglo je (samo) šest radova. Po oceni Ocenjivačkog suda nijedan od pristiglih radova nije zadovoljio traženo, te nije pogodan da se na osnovu nje izradi glavni izvodački projekat, i time praktično konkurs je propao, nije doneo željene rezultate. Objektivno gledano, u uslovima kada se zemlja raspadala, kada većina valjanih projektanata ostao van domašaja ili je otišao u inostranstvo, konkurs nije ni mogao uspeti. Projektovati pozorište nije isto kao projektovanje stambene zgrade ili tržnice, jer one se ne grade svake godine, i malom broju arhitekata je dato da takav projekat urade i potom izvedu. Ristić, kao jedan od članova Ocenjivačkog suda, po mojim saznanjima izveo je poslednji očajnički pokušaj da svoju pozorišnu koncepciju „materijalizuje”. Naime jedna grupa, koja je učestvovala na konkursu, otišla je kod njega na „konsultacije”, (On kao član Ocenjivačkog suda nije imao pravo da daje sugestije bez ostalih članova, samim tim što je bio određen termin kada Žiri odgovara na pitanje potencijalnih učesnika), ista grupa je „uspela” je da izradi projekat po njegovom ukusu; okosnica projekta su bili dva stuba visine 60 metara, podignute na prostoru današnjeg Pozorišta, na koje bi se vešala „šatorska” konstrukcija, koja pokriva prostor predviđen za „igranje pozorišta”. U obrazloženju konkurenata, zgrada treba da bude novi simbol grada, centar Evropskog!? teatra, novog viđenja sveta, umesto Gradske kuće, koja je centar građanskog, dekadentnog sveta. (Kao da je Ristić pisao obrazloženje.) Pozorište je ovih dana dobilo novog direktora tj. direktoricu, naimenivanu od strane Ministarstva za kulturu Republike Srbije.

Kakva sudbina čeka najstariju pozorišnu zgradu u zemlji, u kojoj, sa manje više pauze, odigravaju se pozorišne predstave već više od 140 godine, niko ne zna. Priča je zasad završena. Ja se nadam lepom nastavku.

Szabó Zsombor arhitekta

Naš izbor

Glas vode u rijeci

Tko me ponizio k rijeci,
mene, koja sam voda?
Tko mi je dao udes izvora i ušća?
Tko mi je rekao smrt,
meni, koja sam beskrajna?
Između sunca i mjeseca,
između obala,
ja bih da kliknem i stanem,
ja bih da se vratim,
ali ne mogu.
I onaj, koji me okovao
u bunu i nemoć,
sada crpe moju patnju
da dovrši svijet.

Vesna Krmpotić

„Underground”, film Emira Kusturice

Bajka bez pokrića

I subotička praižvedba najnovijeg filma Emira Kusturice protekla je u znaku labavljenja gledateljskih iščekivanja napetih pompeznim najavama, velikim uspjehom u Cannesu te već potvrđenim stvarateljskim umijećem autora. Prepuno gledališta paličke Ljetne pozornice završilo je tri sata dug dvoboj s Kusturičevim „Podzemljem” osvježeno po kojim ožiljkom na budućim samopreispitivanjima prije nego što se razišlo u nebrojenim pravcima. Da li s oštrim mačevima?

Film nam je predstavljen kao bajka, premda očito nije ni ahistoričan ni ageografičan. U neskladu s tom zamisli, autor naš stalno podsjeća na vanjske odrednice priče. Napustivši standardnu duljinu filma, napušta i njegovu standardnu formu i gradi svoje djelo koristeći se elementima dokumentarnog i nijemog filma. Na presjecištima filmske i tako unesene životne stvarnosti njihova veza neraskidivo se jača i film preuzima na sebe ulogu aposteriornog tumača događaja na kojima je i sam izniknuo. Premda je kombiniranje filmskih oblika majstorski izvedeno, opravdano zamišljenim suodnosom dviju zbilja ali i dvaju filmskih planova od kojih je drugi izjednačen s povijesnom stvarnošću, stječe se dojam da je u nekim segmentima urađeno nespretno, sukladno ne umjetničkoj cjelini već ideji koja se želi nametnuti bez osnova u cjelini djela.

Ustrojstvo ove bajke plijeni svojom neuobičajenošću. Filmska je junakinja Kraljevna, zemlja koje više nema i o kojoj je potrebno izreći još par riječi prije nego što padne u zaborav. Ona je

za život svojim podanicima, a onda iznenada i najedanput pada u san. I to u trenutku kada dolazi kraljević, koji je svojim poljubcem ne budi već ubija. Kraljevna zemlja je bila, a sad je kraljević podzemlje. On je isto tako iznenada i najedanput izronio iz pacovskih kanala koji kao arterije prenose širom Europe osnovne prehrambene artikle: tenkove, minobacače, topove, mitraljeze... A zapravo ništa od svega toga nije bilo ni iznenada ni najedanput: kraljević je već dugo bio gladan a kraljevna već dugo prezasićena, i razmjena je zarobljenika bila neumitna. Cijeli je narod plakao za kraljevnom, a kraljević se sve čvršće držao.

Ova bajka nam sugerira nešto zastrašujuće i nemoguće, fantastično i prenategnuto, ali nimalo nestvarno u okvirima koje uspješno zadaje. Čovjek je u toj zbilji reduciran na biće koje nije cjelovito. Junaci su siromašni, oni ne vole kako se voli, niti mrze strasno. Ne misle ozbiljno kada plaču, ni kad se smiju, sjećaju ili susreću sa osobom drugačijim od sebe. Takvi, oni nisu i ne mogu biti akteri tragedije, tek su pijuni u rukama svojih nagona koji ih, odijeljeni od njih, oslobađaju odgovornosti. Život je negdje izvan njih, čak i kad urone u novo, jednako nestvarno i odijeljeno postojanje u završenoj sceni filma. Zapravo naše, suvremeno, u kojem i gledatelj sam postaje sugovornik junaka. Stvarnost i fikcija ovdje se najčvršće spajaju, i to po drugi put na sličan način, uvlačenjem istinskog života u filmski.

U jednom trenutku, junaci filma do vode u pitanje istinitost života, gledanu valjda prema apsolutnoj istini, i umjetnosti, valjda prema životu. Je li umjetnost time bliža ili dalja apsolutnoj istini? Prošireno shvaćanje umjetnosti ne inzistira toliko na tome, ali to ne umanjuje važnost ovog pitanja za svakog njezinog konzumenta ponosob. Majstorski urađen autorski dio u sustvaranju umjetničke tvorevine dopušta i ovdje, naime, da primatelj odredi vlastite smjernice u doživljavanju djela. Dvojbeno je ipak u kolikoj se mjeri ono može sagledati s neokrnjenim oreolom humanosti uz ovog i te kako živog autora.

Petar Vuković

Krležijana

Šutnja

Može se šutjeti iz prkosa, a veoma često i zbog nemoći: ponajčešće duga gluhonijema stanja duha, za bezeknuta zanimjelost, kad čovjeku stane pamet. Vjerovati ili ne vjerovati u snagu ljudskog dokaza, posumnjati u to, prebiti pero kao koplje, ostati bogalj duhovni...

Miroslav Krleža, 1968.

Imenik rocka

Roy Buchanan – pokojni američki velikan rock'n rolla, rhythm and bluesa i boogie muzike, tekšaški gitarist koji je bio aktivan u dugom periodu od ranih 50-tih, do kasnih 80-tih godina, uobličivši briljantnu i plodnu karijeru s preko 50(!) solističkih albuma i gotovo jednako toliko LP ploča na kojima svira kao prateći muzičar.

Probrana diskografija:

- „275 polydor Special” (1970),
- „When a Guitar Plays the Blues” (1981),
- „Live Stock” (koncertni, 1982)

Tim Buckley – svakako najekspresivnija ličnost koja se izdvojila iz kantautorskog obilja SAD početkom i sredinom 60-ih godina (Phil Ochs), Tom Paxton, Bob Dylan, Richie Havens, Joni Mitchell, Arlo Guthrie, „Country Joe” McDonald, Tom Rush, Buffy-Sainte Marie, Don McLean, i drugi), pevač neuporedivog glasa, uverljiv gitaristom snažan liričar i briljantan kompozitor, ovaj svestrani umetnik bolesnog i prenatrženog senzibiliteta, „kralj” rock-trubadura, umešno je u svojoj po-etici ukomponovao blues, etno-jazz, free-jazz, i američki folk-zaoštavštinu. Jedinstveni i introspektivni genije, Tim Buckley, umro je od prevelike količine droge, s nepunih 27 godine, u svom gotovo praznom stanu u Los Angelesu. Njegov sin, Jeff, jedna je od velikih muzičkih nada 90-ih godine.

Probrana diskografija:

- „Goodby & Hello” (1968),
- „Lorca” (1969),
- „Greetings from L. A.” (1971)
- „Dream Letters from London” (koncertni, 1972)

The Buffalo Springfield – bitni sastav sa američke Zapadne Obale, osnovan od strane Stevena Stillsa (vokal, gitara, bas, klavijature), Neil Young (vokal, gitara, usna harmonika i klavijature), Richie Furaya (vokal i gitara), Dewey Martina (bubnjevi) i Bruce Palmera (Kanadanina, kao i Young) za bas gitarom. Svi su članovi i pre i posle rada sastava izuzetno značajni muzičari u istorijatu razvoja američkog country-rocka i rane psihodelije, pre svega kao utemeljitelji i katalizatori rada mnogih kasnijih rock-grupa sličnog usmerenja, ali svakako najvažniji su Stills i Young, koji su i kasnije mnogo i uspešno saradivali („Crosby Stills, Nash & Young”, „Stills-Young Band”), a potom izgradili prestižne samostalne karijere. Grupa se raspala 1969.

Kompletna diskografija:

- „Buffalo Springfield” (1967),
- „Buffalo Springfield Again” (1967)
- „The Last Time Around” (1969)

Robert Tilly

Servis bela tehnike **FREON** ❄️❄️❄️

024 52 018

vi. Gabrić Grgo

Nikola Kujundžić 10

stan. Pazinska 11 (22 455)

subotica

Matija Molcer

Matija Molcer (Subotica, 9. V. 1935.) spada u red višestruko obdarenih stvaralaca: on je skladatelj, koncertni izvođač, pjesnik, prevoditelj, pisarozu, humoreske, drame, eseje, muzičku, kazališnu i likovnu kritiku i prikaze. Također je i likovni stvaralac, a sem toga je i istaknuti muzički pedagog i profesor u Muzičkoj školi u Subotici. Jednoga vremena bio je i novinar.

Matija Molcer napisao je preko 70 ciklusa i knjiga poezije i proze na mađarskom, njemačkom i srpskom i hrvatskom jeziku. Na mađarski i njemački preveo je preko tridesetak, mahom, subotičkih pjesnika od mlade do najstarije generacije. Kraj ostalog izdao je zbirke stihove Jakova Kopilovića i Milovana Mikovića. Za radio stanice i diskografske kuće snimio je više svojih i kompozicija drugih autora. Izradio je preko 30 ciklusa i albuma slika u boji i tušem, od kojih su samo neki bili do sada izloženi.

Matija Molcer dobitnik je Szentelekijeve nagrade za poeziju, zajedničke nagrade Novosadskog kazališta (Ujvárosi színház) i „7 napa” za dramu. Od 1973. godine je član Društva književnika Vojvodine.

24 Haiku

(ulomci)

1
ja se već spremam
u mrtvo stanje smiraja
gdje pjesme nema

2
slomljena pjesma
u pjesmi mojoj vazda
skrb je i plamen

3
brz sraz silnica
u prostoru – vremena
baš bezobzirno

4
naprijed – nazad
i lijevo i desno
vazda u mjestu

5
sad se sliva
i raspada ono čega
nije ni bilo

6
na tren zastane
zulum te u vazama
iznikne cvijet

7
mora se dalje
tamo čak iza misli
gdje nećeš stići

22
sad tako tiho
kao odjek dalekog
lepeta krila

23
što preostane
prazno vrijeme guta
zaboravi me

24
drvo nadživi svog
sadtelja drveće gre
u prah pepeo

Matija Molcer
(prevoditelj: I. r.)

U sklopu Dužijance '95 u Likovnom susretu Motivi žene i žetve

Tradicionalna izložba likovnih radova koja se organizira u povodu svetkovanja Dužijance ove je godine bila tematski određena motivom žene i žetve. Žene stoga što je ova godina od strane Ujedinjenih naroda proglašena za Međunarodnu godinu žene, a žetva jer je ona povod proslave. Ovu je izložbu pod nazivom „Žena i majka u likovnom stvaralaštvu i pučkoj umjetnosti” u prostorijama subotičkog Likovnog susreta otvorio vlč. **Andrija Kopilović** 3. kolovoza pred više od stotinu zainteresiranih. Otvarajući je, vlč. Kopilović između ostalog je rekao:

– U prvoj dvorani smo postavili slike gdje je žena više manje smještena u interijer; u drugoj dvorani slike gdje je žena više u prirodi; u trećoj dvorani su slike žene od nasmijane djevojke do umorne starice iako smo izostavili portret kao umjetničko izražavanje; a u četvrtoj dvorani smo izložili likove žene uzora svih žena, Blažene Djevice Marije koji su rađeni u tehnici vez na svili, goblen, vez na platnu, richelieu, rad u tehnici slame... Kroz cijelu izložbu se proteže pobožna pučka umjetnost kipova i kipića koji su ukras mnogih kršćanskih kuća a prikazuju lik Bogorodice i drugih svetaca... Drugi dio izložbe već tradicionalno je nastavak prvoga dijela a to su eksponati što ih marljivo rade umjetnici u organizaciji gospodina Stipana Šabića koji godinama stoji na čelu likovne sekcije Bunjevačkog kola. Ovaj put je i ta izložba tematski vezana za slike koje prikazuju žetvu ili su tematski slične žetvi. Izloženi eksponati su najvećim dijelom iz zavičajne zbirke mađarskih autora, čiji je vlasnik vlč. **Kecskés Matkonkai Ferenc**, župnik iz Bezdana, te **Ljubica Fabijan**. Izložba će trajati do kraja kolovoza, a bit će otvorena za posjetitelje od 9 do 14 sati.

(Ij. k.)

Pozija mladih

Kad bih imao moć

Kad bih imao moć
ja bih stvorio noć
da zaboravim strašne slike s televizije
da sanjam predele iz naše nizije
da zaboravim grozote rata
i za ruku da držim brata.

Ivan Vujković Lamić, 13 godina

Pokretanje „Bunjevačkih i šokačkih novina” (X.)

Ova jezična polemika nije ni završena u Novinama, ona je nastavljena u Vili, a kasnije u Nevenu. Ivan Antunović je otpočinjući diskusiju o ovim problemima rekao kako on nije spreman da se o pitanjima jezika izjašnjava, ali je kasnije svoj stav eksplicitnije formulirao u predgovoru svog djela „Bog s čovjekom na zemlji”. Tu on, obraćajući se „milim i odrastlim Bunjecom i Šokcem” objašnjava razloge koji idu u prilog novoj grafiji kakva je prihvaćena: jednostavnost, oslobađanje od tudinskog utjecaja, približavanje onima koji su reformirali latinicu, pa govori i o prednostima jedinstvenog načina pisanja. A najkarakterističniji dio njegovog objašnjenja zašto je potreban zajednički književni jezik je ovaj: „Mi prija pisasmo bilo, lipo, vira, a danas pišemo bielo, liepo, vjera... jer u našem velikom narodu ima razlike u govoru, tako jedni govore lipo, drugi lepo, treći liepo. Stoga će svaki rod svoj i prosvitu mu ljubeći i Bunjevac i Šokac uvideti da ništa zloga ne namislih služeći se ovim novim pravopisom; jer jednoličnost u načinu pisanja otvara nam vrata prosvieti, a drugo svakom između nas stavlja slobodu, nek pored ovog načina pisanja čita svaki, kako je majčinim mlikom narodni govor usisao: ovaj sa i, onaj sa e, a treći sa ie ili ije”. Ostavlja se mogućnost da se stari glas, jat čita na tri načina jer se on tako nekad i obilježavao kao neko rogato e sa dijaklitičkim znakom kako mi danas imamo na č.

Treba posebno naglasiti da je jezik imao različite nazive kod različitih autora: ilirski, dalmatinski, slavjanski, jugoslavenski, bunjevački, ali se pod svim tim terminima podrazumijevala zapravo ista sadržina.

Stav Uredništva Novina o jeziku je iznesen u jednom članku: ono će u listu upotrebljavati ikavštinu „samo s gledišta na prilazno stanje, a za škulaske knjige preporučuje hrvatski pravopis”.

Razlike u načelnim stavovima reflektirale su se, razumljivo, i na pisanu praksu kako nosilaca ovih oprečnih ideja tako i drugih suradnika u listu. Uredništvo je razlike toleriralo, ali je u praksi nedvojbeno vršilo i određene intervencije radi ujednačavanja jezika. Naime, ikavizirani i djelomično adaptirani tekstovi nebunjevačkih suradnika najvjerojatnije su rezultat intervencije sa željom da se određeni članak što više približi uobičajenom načinu pisanja u Novinama.

Nastavit će se)
mr. Josip Buljović

Završen Međunarodni filmski festival Palić '95

Čekajući bolja vremena

Treći Međunarodni filmski festival na Paliću uspješno je završen svečanim zatvaranjem u petak 28. srpnja. Nakon sedam dana tijekom kojih je prikazano petnaest filmova u netjecateljskoj konkurenciji, na dva mjesta i u tri termina, pred prepunim gledalištem palićke Ljetne pozornice priopćeni su rezultati vijećanja ocjenivačkog suda i nagrađeni najbolji filmovi.

Za najbolji strani film prikazan na ovogodišnjem festivalu jednoglasno je, po riječima predsjednika suda, direktora Ruske kinoteke Vladimira Mališeva, izabran „Dim”, američko ostvarenje u režiji Wayne Wanga i Paula Austerla, u kojem igraju William Hurt, Harvey Keitel, Forest Whitaker, Ashley Judd, Stocker Channing. Nagradu, koju je kao i sve druge u ime organizatora uručio Blažo Perović, direktor Otvorenog sveučilišta i izvršni producent Festivala, primio je Đorđe Plavšić, direktor distributerske kuće First Production, zaslužne za dolazak ovog filma na Palićki festival.

U konkurenciji četiriju domaćih filmova, naslov najboljeg ponijela su dva. Za film „Marble ass” Zelimira Žilnika, u kojem uloge tumače Vjeran Milodanović, Nenad Racković, Nenad Milanković, Lidija Stevanović, Miljan Vojnović, Luna Lu i drugi, nagradu je primila Vera Konjović, predstavica Radija B-92, producenta filma.

Drugi nagrađeni film jest ostvarenje koje je subotička publika primila s velikom naklonošću, „Tamna je noć”. Režirao je Dragan Kresoja, a glumili su Dragan Mićanović, Branka Katić, Nenad Dezdić, Predrag Ejduš, Jelisaveta Sabljčić... Primajući nagradu, producent filma Zoja Todorčić obratila se publici: „Došla sam večeras samo zbog vas, da vam se zahvalim što ste tako objektivno i toplo primili naš film, i da vam se još jedanput duboko poklonim.”

Posebno priznanje dodijeljeno je distributerskoj kući First Production koja je, po tvrdnji suda, „u moru komercijal-

nih filmova osigurala za Festival prava umjetnička ostvarenja, kakva su „Prije svitanja”, „Istina ima svjedoka”, „Dim”, „Spavaj sa mnom”. Nagradu je primila dopredsjednica kuće Svetlana Perać.

Međunarodni filmski festival Palić '95 zatvorio je Srđan Karanović, poznati redatelj i profesor na bostonskom Sveučilištu. Tom prilikom je rekao: „Po drugi put sam na Festivalu, i drago mi je što mogu da kažem da je ove godine sve bolje, i filmovi, i gosti, i vi ovdje u publici. Bila bi velika stvar kad bi sledeće godine bilo još boljih filmova, još više gostiju i još više nas, gledalaca, što je teško zamisliti kad vas večeras pogledam. Ali, budimo realni, tražimo nemoguće!”

U teškim uvjetima izvrsno organizirani Festival završen je projekcijom ovogodišnjeg dobitnika Zlatne palme u Cannesu, filma „Underground” Emira Kusturica.

Petar Vuković

Iz sportske prošlosti Subotice

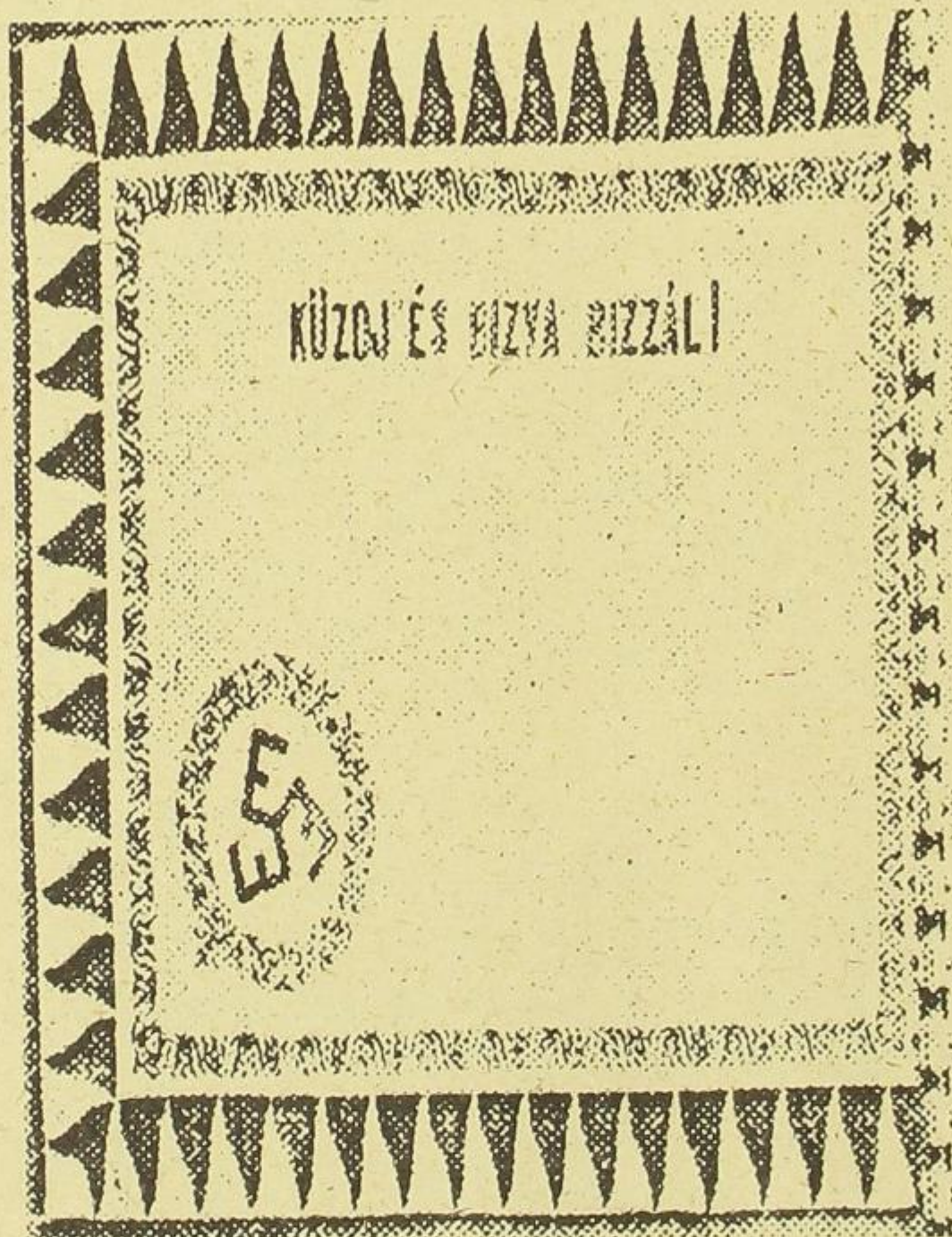
Počasti gimnazistima

Uspjesima gimnazista na I. državnom prvenstvu srednjih škola u sportskoj gimnastici, održanom u Budimpešti 26. i 27. svibnja 1901. godine, pisano je ranije (u broju 24 i 25). Podsjećanja radi, na tom natjecanju izabranici Gimnazije osvojili su prvo mjesto u ekipnom natjecanju u konkurenciji 83 školske reprezentacije i ponijeli laskavu titulu šampiona države – ondašnje Ugarske monarhije.

Ovom prilikom ispričat ćemo kako su Subotičani proslavili ovaj veliki uspjeh svojih školaraca.

Nakon dvodnevni borbi i trijumfalnog uspjeha, ekspedicija subotičkih gimnazista ovjenčana slavom šampiona vratila se kući 28. svibnja. Stigla je brzim vlakom Budimpešta – Zemun točno u podne na subotički kolodvor noseći osvojeni dragocjeni trofej Ministarstva prosvjete i vjere – svileni zlatom vezeni barjak. Uz uzvike „živjeli šampioni” dočekala ih je velika masa razdraganih građana na čelu s gradonačelnikom Lazarom Mamužićem. Pozdravio je šampione i njihovog izvanrednog vođu Nikolu Matkovića, te im čestitao na velikom uspjehu i zahvalio im se na dostojnom reprezentiranju grada. Potom je direktor Gimnazije Kosztolányi Árpád uručio pozdrave u ime svih učenika i nastavničkog kolegija i izrazio svoju veliku radost glede postigute sjajne pobjede. U ime slavljenika na srdačnom dočeku zahvalio se u kraćem govoru prof. Nikola Matković. Nakon održanih pozdravnih govora, povorka na čelu sa slavljenicima, u pratnji vatrogasne limene glazbe, pošla je ulicama grada svuda

Sat – nagrada svim članovima ekipe zasipana cvijećem da bi se uputila u zgradu Gimnazije, gdje je uz prigodnu svečanost direktor preuzeo trofej na petogodišnje čuvanje.

Prelazni trofej: Zlatom vezeni barjak

Na postignutim uspjesima gimnazistima i njihovoj školi čestitali su mnogobrojni građani, ustanove i kulturno-prosvjete institucije, kao i istaknute osobe iz javnog, kulturnog i političkog života. Posebno za istaći je čestitka Kraljevskog glavnog direktorijuma segedinskog školskog okruga (gimnazija je pripadala ovom okrugu op. p) u kojoj se ističe zahvalnost za velike pobjede i pokazani primjer kako treba da se bori za „maslinovu grančicu”.

Grad i njegovi građani su dostojno proslavili ovaj uspjeh svojih školaraca i njihovog slavnog učitelja. Mjesno sportsko društvo Sz. S. E. (Szabadkai Sport Egylet) je 8. lipnja priredilo veliko svečarsko slavlje u čast Nikoli Matkoviću, učitelju tjelovježbe i člana Društva. Ovom prilikom slavljeniku su nazdravili i čestitali na postignutim uspjesima njegovih učenika (kojima je i sam mnogo doprino) gradonačelnik Lazar Mamužić, direktor Gimnazije Kosztolányi Árpád, predsjednik Siročadskog stola Mihály Peretics, kao i neki članovi uprave Društva.

Gradanstvo je pak imalo prilike pozdraviti pobjednike i podijeliti radost s njima 25. lipnja na Paliću, kada je organiziran sportski dan Gimnazije. Slavlje su uzveličali svojim prisustvom župan Schmausz Endre, gradonačelnik Lazar Mamužić s članovima gradskog Senata i veliki broj uglednih građana. Poslije završenog sportskog dijela program gradonačelnik se nadahnutim riječima obratio pobjednicima i njihovom neumomnom vodi čestitajući im osvojenu šampionsku titulu, te im podijelio poklone građana lijepe spomen predmete vrijedne 770 kruna kojima je, pored inicijala dotičnog, ugraviran tekst „U spomen na pobjede 26. svibnja 1901. – građani Slobodnog kraljevskog grada Subotice”. Od spomen predmeta prof. Matković je dobio zlatan sat sa zlatnim lancem, Kozla András zlatan sat, a svi ostali članovi pobjedničke ekipe srebrne sate. Pobjednici pak u pojedinačnim disciplinama dobili su srebrne sate s dvostrukim poklopcem – za spomen na ovaj lijepi i neravnan dan.

Ante Zomborčević

Isplaćena prva rata Zemljoradnici sve manje kukaju!

Kako je i obećala, republička Vlada je ispunila obećanje. Prva rata za pšenicu ovogodišnjeg roda je zemljoradnicima isplaćena. Bez obzira na kvalitet i klasu, svi su po ceni od 0,28 dinara za kilogram. Ostaće da se isplati još tri rate, odnosno mogućnost da se ne čeka novčana isplata, nego da se izvrši zamena za reproduktivni materijal (đubrivo, seme, nafta, sredstva za zaštitu bilja) ili plati porez.

Na isplatom mestima čula su se i priče pojedinih zemljoradnika u vezi celokupne agrarne politike, a posebno u vezi sa ratama koji su za njih poražavajući.

Zemljoradnik Stantić Bela star 30 godina iz Male Baje (Šebešić) smatra da je kukarjav o teškoćama sa kojima se zemljoradnik susreće isto što i vršidba prazne šljive, pa ipak kaže:

"**Uzdam svoju, a i zemlju u arendu. Ove godine sam skinuo pšenicu sa oko 15 jutara dobri prosečni prinos od 2.200 kg. po jutru. S obzrom da se sva zemlja koju obrađujem nalazi na području gde su zemlje slabije, rod mi izlavljuje. Posebno je zadovoljavajući ako se uzmu u obzir da nije bačeno mineralno đubrivo**".

Mineralno đubrivo nije bačeno jer nije bilo vremena da se na vreme kupi, a zamena za ovogodišnji rod se nije isplatila. Nafta što je trebala na bonove i mogla dinarski platiti je nepovoljna, pa je dosta nafte kupljeno od verovara. Zna se da se ta nafta plaća u devizama a one se nabavljaju samo od dilera. Ako toku i nakon isplate prve rate ovogodišnjeg roda pšenice DEM skoči, ostaće se i bez nafte. Kako zasnovati novu proizvodnju ako se ne zna. Nešto pšenice će ovaj proizvođača menjati za seme i mineralno đubrivo. Ako ude nafte za zamenu, zameniće sve to čemu mogao, samo da može da obradi zemlju. Porez ne može da plati, jer zato ne dobija niti para niti pšenice. Računica poslanja ovog mladog zemljoradnika je sa uobičajenom, no on od poljoprivrede ne odustaje jer se nada da će biti bolje, a i nema šta drugo da radi sem da švercuje. U šverc se nada da može uklopiti, pa zato i dalje ostaje na zemlji.

Mr. Ivan Rudinski

**Vratite u poljoprivrednu
apoteku**

„AGROSU”

Sri Žednik, Žarka Zrenjanina 11

Telefon: 787-043

Tornjoš, Maršala Tita 31

Telefon: 841-006

Za svakog ponesto,

a za zemljoradnike najviše.

Uz pomoć Vam kvalitetnu semensku robu, sredstva za zaštitu bilja, stočnu hranu – koncentrate i premikse od „Veterinarskog zavoda” Subotica, mineralna đubriva, vaalutke, kućnu hemiju i još mnogo štošta drugog.

Veliki uspeh novog Sudarevićevog filma

Bajka na salašu

Za ribiče Som (Silurus) (III.)

Način lova: Lovi se priborom na dnu (najbolje ako je udica iza klizeca) zatim varaličarenjem i bućkanjem. Bućkanje je jedinstveni prastari način lova soma. Tim načinom se ne može uloviti nijedna druga riba. Bućkanje kao način lova opisat ću posebno. Najbolje se lovi od druge polovice lipnja do konca kolovoza.

Mamac: Najbolji je, bar na našem području, manić, zatim mrena, pa durbak, rovac, bijela glista, žaba, miš, bijela riba, komadi ribe, pileća crijeva i od drugih životinja, pa čak i sapun (izazivaju ga mjehurići koje sapun ostavlja u vodi). Priznajem, na sapun nisam lovio soma, niti ću to činiti, jer imamo izbor daleko boljih i pouzdanijih mamaca. Kada som zagrije na udici ponudeni mamac, treba jako kontrirati da mu se udica zarije što dublje u usta. Nakon toga treba ga izdići s dna, a ako je teži treba čekati s jako zategnutom strunom. Treba ga povlačiti u gornjem sloju vode da bi se izbjeglo zaplitanje u podvodno granje. Ovisno od veličine, treba ga zamaratati (osobito one koji su teži od desetak kilograma). Zamaranjem se dovlači do obale ili čamca, a primjerci do desetak kilograma mogu se prihvatiti u meredov, a oni koji su teži treba prihvatiti kukom koja mu se zarije u usta. Ako se sretniku okači som pedesetak i više kilograma težine, tada zamaranje traje i dulje od jednog sata. Kad je iscrpljen tada se umiri i ponaša kao drvo u vodi.

Zanimljivost: Na svijetu je nekoliko stotina ribara i sportskih ribiča koji na razne načine love ribu. Do sada, bar zvanično, nije zabilježen slučaj izuzetne sreće i umješnosti Vladimira Kužmanovskog koji je nedavno u tikveškom jezeru (Makedonija) u jednom danu iz vode izvukao somove težine 115, 100 i 54 kg.!!! Da somovi nisu snimljeni kraj sretnika čovjek u ovakvu vijest ne bi mogao povjerovati. O ovome posjedujem fotografiju. Eto, toliko ljudi love ribu a samo jednom se sreća ovako nasmiješila.

Recept: Paprikaš od soma

Potrebno je za 6 osoba: oko 2 kg. soma, 12 dkg. masti, 20 dkg. crvenog luka, 2 osrednje crvene paprike, 15 dkg. zelene paprike, 8 dkg. svježe rajčice, so i željeni prilog.

Očišćenog soma isjeći na filete, osoliti i ostaviti u stranu. U odgovarajućoj posudi staviti mast i na njoj upržiti luk do rumenila. Sve to popapriti slatkim crvenom paprikom; na to staviti isjeckanu papriku i rajčice, a na to naliti vodu u kojoj je prokuhana glava i rep. Sve to treba da uzavrije ispod poklopca. Kada masa počinje biti gusta, u nju staviti filete mesa i poslije dvadesetak minuta ujednačenog vrijenja jelo je gotovo. Uz ovo se može servirati u slanoj vodi skuhan krumpir ili knedle.

Alojzije Stantić

salašarke, koju igra Jasmina Tumbas. O svom filmu Zvonimir kaže: „Polazište za sam film bila mi je ričica Antoana de Sent Egziperija 'Sleteo sam na njivu i nisam ni slutio da ću doživjeti bajku'. Osim tog, i moje veliko iskustvo jer sam i sam pilot, a imam i 50-tak vanterenskih sletanja, a svaki od nji' ima svoju priču. 1977. godine na svom prvom vanterenskom sletanju sam i spavo u čistoj sobi, samo nije bilo snaše na salašu. S druge strane, moro sam napraviti i neki produžetak „Šlinga”.

Poljoprivredna se javlja sukob tradicionalna zoologija koja proučava životinje koje su korisne ili štetne u filmu „Stanovišta poljoprivrede, pa neke iskušenje rišćuje, a od drugih se brani. Pored toga što konstatuje korisnost ili štetnost životinja, ona nastoji objasniti uzroke takvog odnosa između životinja i interesa poljoprivrede. Sa stanovišta poljoprivrede sve se životinje dele na: korisne, štetne i indiferentne.

Korisne životinje su one od kojih poljoprivreda ima direktnu ili indirektnu korist. To su u prvom redu domaće životinje. One su predmet proučavanja specijalne poljoprivredne nauke – zootehnike ili uzgoja domaćih životinja. Među direktno korisne životinje se ubrajaju i pčele medarice, svilena buba, kao i ribe koje se uzgajaju u ribnjacima.

Indirektno korisne životinje donose poljoprivredi korist na različite načine. To su npr. neki insekti koji pomažu pri oprašivanju cvetova poljoprivrednih biljaka i na taj način povećavaju prinos. Korisne su i životinje koje žive u zemljištu i svojim radom popravljaju strukturu zemljišta (gliste). Korisne životinje – indirektno su i ptice koje uništavaju štetne insekte. Mnoge životinje mogu biti istovremeno korisne i štetne.

Štetne životinje su one koje poljoprivredi nanose direktnu ili indirektnu štetu.

(na. vi.)

Završen Međunarodni filmski festival na Paliću uspješno je završen svečanim zatvaranjem u petak 28. srpnja. Nakon sedam dana tijekom kojih je prikazano petnaest filmova u netjecateljskoj konkurenciji, na dva mjesta i u tri termina, pred prepunim gledalištem paličke Ljetne pozornice priopćeni su rezultati vijećanja ocjenivačkog suda i nagrađeni najbolji filmovi.

U konkurenciji četiriju dječjih filmova odredenog naslov najboljeg ponijela je aktivni princip „Marble ass” Zelimira ili izaziva bolest ili ima uloge tumače Vjeran! Racković, Nenad Milšijan je stvaranja nitrosanovića, Miljan Vojnić (koje izazivaju rak). nagradu je primio prirodni laksativ. nica Radija B-9 učestalost nastajanja krvnih Drugi nagruvenama. je subotičkže pri lečenju i prevenciji obične klonošću.

Produžava život proteinskim ćelijama omogućavajući da ostanu združene. Reducira delovanje mnogih supstanci koje izazivaju alergije. Sprečava skorbut. (Skorbut – poljak, poljačina, bolest koja nastaje usled nedostatka vitamina C u hrani. Simptomi su: slabost, malokrynost, krvavljenja na koži i sluznicama. Obolevaju osobe koje ne uzimaju svežu hranu (naročito mornari). Postoji i dečji skorbut, stomatološki desni su u intenzivnom zapaljenju i lako krvare.) U težim slučajevima na njima se stvaraju ulceracije. Zubi se klata, a mogu i da ispadnu zbog oštećenja okolozublja i gubitka kosti...)

Oboljenja koja nastaju usled nedostatka vitamina C:

Skorbut.

Najbolji prirodni izvori vitamina C:

Agrumi, jagodasto voće, zeleno i lisnato povrće, paradajz, karfiol, krompir, slatki krompir.

(nastavit će se)

(Iz knjige Erla Mindela „Vitaminska biblija”)

Žackalo iz „Poljoprivrednika za poljoprivrednike

Razlika

– Kakva je razlika između agrar pazara?

– U agrar mnogo ulažeš, a kad do do pazara, šta ti daju!

Šta vredi

– Odgovorni kažu da smo na sudb nosnoj ekonomskoj raskrsnici!

– Šta vredi kad od te raskrsnice vo sve neki čor-sokaci!

Kuknjava

– Naši poslanici sve češće kuka nad sudbinom seljaka.

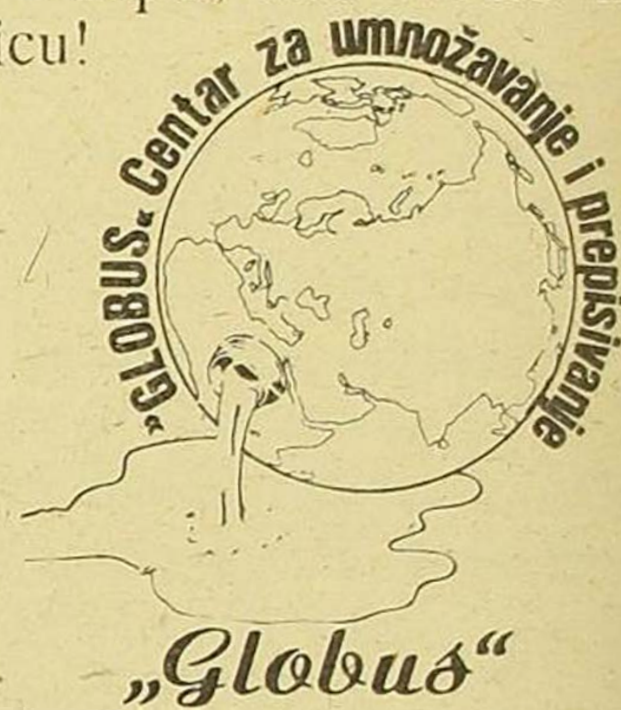
– Možda bi bilo bolje da konač učine nešto da seljak više ne kuka!

Račun

– Kad pogledam stanje u poljop vredi, ni matematika nije više što bila!

– Kako to misliš?

– Pa lepo, sad svako ima svo računicu!

ŠTAMPARIJA BRZE USLUGE
24000 SUBOTICA • O. Majera 10
Tel./fax: 024/51-202, 53-142

Istorijski razvoj hortikulture

Zelene površine naselja novog veka

Ozelenjavanje naselja u periodu kapitalizma (I)

Razvoj proizvodnih snaga i izbijanje mlade građanske klase na pozornicu zbivanja u društvo dovelo je do pojave sve veće koncentracije ljudi u naseljima. Prelaz od zanatskog ka industrijskom načinu proizvodnje ubrzao je ovaj proces, jer industrijski pogoni traže brojnu radnu snagu koja se obično naseljava u neposrednoj okolini fabrike. Tokom vremena stvaraju se naselja sa ogromnim brojem stanovnika što dovodi do nastajanja vrlo nepovoljnih uslova za život, kako širokih slojeva radnika tako i vlasnika osnovnih sredstava za proizvodnju. Buržoazija pokušava da se stvaranjem odvojenih

četvrti uredenih na poseban način izdvoji i udalji od sve nepovoljnijih uslova sredine u naseljima. Ovo se, međutim, pokazalo nedovoljnim, te se javljaju naporu da se pronađu sredstva za zaštitu tih delova naselja.

Iskustva stečena kroz čitav srednji i novi vek su pokazala da zaraze u naseljima dobijaju epidemičan karakter. Ona su, takode, navodila na zaključke da su žarišta tih epidemija skoro uvek bila u siromašnim četvrtima, kao i da su epidemije među stanovnicima ovih delova naselja dobijale znatno veće razmere.

U težnji da se izoluju od ostalih delova naselja, još krajem srednjeg veka i kroz čitav period renesanse, vladajuća klasa podiže oko svojih kuća zelene površine. Međutim, u periodu kapitalizma dolazi se do zaključaka o nužnosti podizanja zelenih površina u čitavom naselju, i to po unapred planiranom sistemu, kako bi se izbegle negativne posledice koji sa sobom nosi život velikog broja ljudi na relativno malom prostoru. Gradovi u periodu kapitalizma postaju mesto sve intenzivnijeg zajedničkog života i buržoazije i proletarijata, koja u težnji da zaštiti svoje zdravlje i živote od nepovoljnih gradskih uslova, mora da po-

diže sve više zelenih površina namenjen javnoj upotrebi svih stanovnika.

Socijal-utopistima pripada zasluga da među prvima istakli potrebu organizovanja prilaženja problemima podizanja zelene površine u naseljima u cilju poboljšanja uslova za život svih gradana.

Opisujući izgled idealnog grada socijal-utopisti ističu zelene površine na vidno mesto. Pri tome se zastupa mišljenje da zelene površine moraju u prvome redu da imaju utilitaran značaj, tj. da se na njima nameću voćnjaci, povrtnjaci ili livade.

Međutim, sve to postaje mašta utopista. Gradovi i dalje rastu i pretvaraju se u gomile ružnih i nezdravih građevina između kojih skoro uopšte nema zelenih površina.

(nastavlja se)

Ružica Pisanić, dipl. ing. hortikulture

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska radnja

da sve teče kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

ELEKTRO-MIX
SUBOTICA

INSTALACIJE, EL. UREĐENJA I APARATI ZA DOMAĆINSTVO

KUJUNDŽIĆ
v. 258-K

24000 SUBOTICA,
Sonja Marinković 31
Tel: 024/35-1

forizmi

Izgovori i opravdanja oličavaju
 oć: kako doći do željenog cilja.

•
 Za glupaka su i riječi mudraca –
 gluost.

•
 Najviše se trude da budu viđeni i
 slušani – Čurani!

•
 Sjeme hipokrizije dobro uspijeva
 tlu kojim hode ideološki neisto-
 mijenici, a osobni pajdaši.

•
 Ako se stalno kritički osvrćemo
 ok sebe – gubimo orijentaciju k Sve-
 višem.

Željko Skenderović

ic na blic

Konobar, preporučite mi nešto
 dor.

Idite u restoran preko puta.

*
 Kažu da te žena vara! Ali možda
 e odgovara istini?

Na žalost, više odgovara istini ne-
 goneni.

*
 Bila sam u salonu lepote – kaže
 žena mužu.

I zašto te nisu primili?!

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1
 telefon: (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Ma-
 rita”) telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici
 „archidea”), telefon: 024/752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
 (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Veliki uspeh novog Sudarevićevog filma

Bajka na salašu

U godini kulture i proslave stote go-
 dišnjice filma održan je i 25. Festival ama-
 terskog filma Jugoslavje na temu život sela
 „ŽISEL '95” od 4. do 6. avgusta u Omoljici
 kraj Pančeva. Kao što smo već pisali, na tom

**Autor sa suradnicama prilikom
 primanja nagrade**

Festivalu subotička filmska scena je bila za-
 stupljena s dva filma i to vrlo uspešno. Inače,
 ove godine na Festival je pristiglo 34 filma iz
 Jugoslavije, Slovenije i Makedonije.

Način žitova Doroslova sa etnografskim
 motivima prikazan u filmu „čista soba –
 ponos kuće”, autora **Rozalije Raj** i **Ištvana
 Nada**, proglašen je za najbolji film na temu
 „Tradicionalni život sela”, a dobio je i diplo-
 mu Etnografskog muzeja iz Beograda.

Drugi film, prošlogodišnjeg debitanta a
 ovogodišnjeg velikog favorita, **Zvonimira
 Sudarevića** pod nazivom „Na salašu” je ove
 godine osvojio tri nagrade: Prvu nagradu
 Festivala i plaketu „Zlatni suncokret”, zatim
 specijalnu nagradu za najbolju kameru i pla-
 ketu „Zlatni suncokret” i nagradu za najbol-
 ju žensku ulogu **Jasmini Tumbas** u vidu
 zlatnog prstena, dar „RTV revije”.

Sudarevićev film „Na salašu” je poetična
 ljubavna priča „na odstojanju” između pilo-
 ta, kojeg tumači **Zlatko Dubaić**, i mlade

salašarke, koju igra **Jasmina Tumbas**. O
 svom filmu **Zvonimir** kaže: „Polazište za
 sam film bila mi je ričenica **Antoana de
 Sent Egziperija** 'Sleteo sam na njivu i ni-
 sam ni slutio da ću doživeti bajku'. Osim
 tog, i moje veliko iskustvo jer sam i sam
 pilot, a imam i 50-tak vanterenskih sletan-
 ja, a svaki od nji' ima svoju priču. 1977.
 godine na svom prvom vanterenskom sle-
 tanju sam i spavo u čistoj sobi, samo nije
 bilo snaše na salašu. S druge strane, moro
 sam napraviti i neki produžetak „Šlinga”.
 U obadva filma se javlja sukob tradicional-
 nog i suvremenog. U „šlingu” je to kompu-
 ter i motor naspram šlinga, dok je u filmu
 „Na salašu” to avion i pilot, ku oličenje
 nike civilizacije, i divojke na salašu, prid-
 stavnice tradicionalnog života. Film svaka-
 ko ne bi' mogo napraviti bez pomoći moje
 ekipe, koju je činilo 16 ljudi. Spomenio bi'
 samo **Vojislava Temunovića**, koji je napra-
 vio fantastičan izbor muzike, i **Bernadicu
 Evetović**, koja je bila suradnica na izradi
 scenarija”.

Potrebno je naglasiti da se ovim filmom
 pokazalo da u Subotici postoje mladi ljudi i
 talenti koji mogu stvoriti važnu arhivu o
 životu i mucu naše male nacionalne zajedni-
 ce, i to, u danas najvažnijem mediju, u tele-
 viziji. To je ono što, osim pisane reči, može
 ostati iza nas za buduća pokoljenja kao sve-
 dočanstvo da smo tu nekad bili. Zato smo
 dužni da ove mlade ljude pomognemo, da
 im damo snage i volje za rad u istraživanju
 u svojoj ovozemaljskoj misiji.

(b. e.)

**Filatelija
 Bušenje
 maraka**

Probušene marke
 često predstavljaju prob-
 lem filatelisti u vidu pi-
 tati: radili se o bezvrijednoj marci ili ne.

Došenje odluke o ovome u svezi je s
 poznavanjem nekih povijesnih činjenice.

Postoje dvije kategorije bušenih maraka:
 jedna je ona vrsta koju je pošta, odnosno
 izdavač zvanično izbušio ili poništio bušen-
 jer s ciljem poništavanja vrijednosti ili
 precizirani njezinog cilja.

Marke se najčešće poništavaju bušenjem
 u slučaju konkretne upotrebe, ali po-

stoji i promjena cilja kada je marka prije
 upotrebe probušena. U Španjolskoj su mar-
 ke poništavali jednom rupicom kada je
 obična franko marka korišćena kao prizna-
 nica za brzojave. I ove marke se mogu saku-
 pljati, ali treba biti jako obazriv jer su se
 rupice često popunjavale komadićem papi-
 ra, što predstavlja falsifikat.

Inače, prve bušene marke su korišćene u
 Velikoj Britaniji još daleke 1868. godine i
 brzo su postale raširene u upotrebi s razno-
 likim slovima. Međutim, razvojem filatelije
 ova oblast polako zamire. Ipak Australija od
 1913. do 1934., te Luxemburg na kraju
 XIX. stoljeća i dalje izdaju ovakve marke.
 Mađarska tijekom 1921. i 1924. koristi u
 svojim izdanjima bušene marke u obliku
 slova ili istostranog trokuta, a marku iz

1957. izdaje s tri vodoravne rupice kao zva-
 nično izdanje Mađarske pošte.

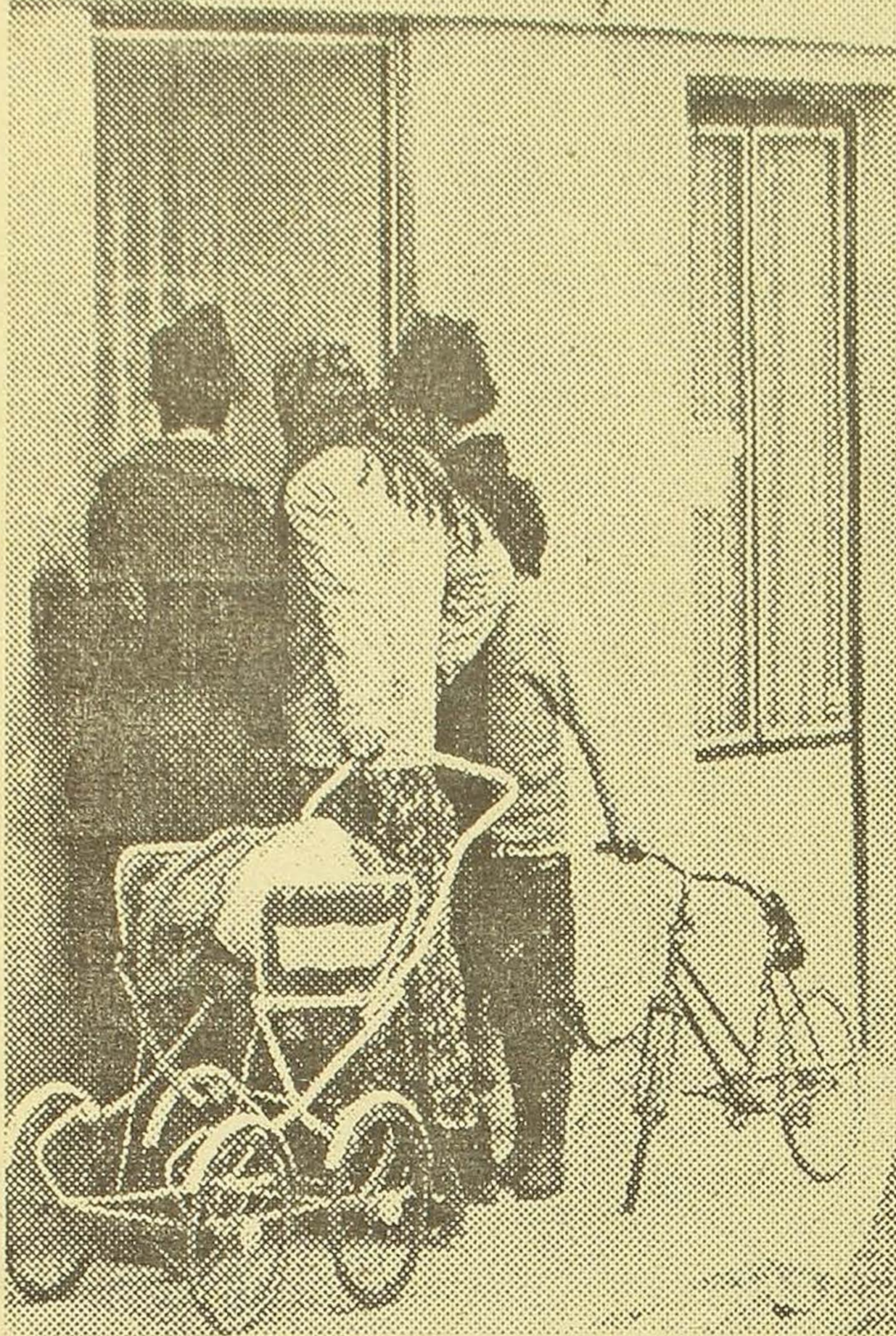
Sve ove marke mogu ili treba da uđu u
 zbirke kao zvanična izdanja.

Marke koje su bušene ili perforirane pri-
 vatno od strane privatnih tvrtki ne mogu ući
 u zbirke jer nisu zvanična izdanja, bez obzira
 postoji li za ovakva izdanja zvanična sugla-
 snost pošte za to ili ne. Tvrtke s velikim
 poštanskim saobraćajem pokušavale su na
 ovaj način očuvati svoje zalihe maraka što
 od krađe što od neovlašćene upotrebe istih
 od namještenika.

Strojevi za bušenje koji su najčešće imali
 inicijale, broj ili neki znak postali su neupotre-
 bljivi pronalaskom stroja za frankiranje koji je
 od tada bio pod strogom kontrolom pošti.

Ljudevit Vujković Lamić

ZLATNA
BARAKOVANJE

Ajajajajaj

Sivo, sivo volim te žuto, a i onaj život ne bi tako tijekom 24 sata bolio, kada bi se samo malo više voljelo. Ajajaj – puste želje u izlogu, sa zlatnom žilom u duši, u oku...

Pred zaključenje lista

Dodijeljene Antušove nagrade

U četvrtak navečer, u okviru književne večeri o Anti Jakšiću, koju je organizirao Institut „Ivan Antunović“, predsjednik v.č. Andrija Kopilović dodijelio je tradicionalnu Antušovu nagradu.

Prvu nagradu dobio je Stipan Šabić, likovni pedagog, drugu Petar Vuković, student, a treću Kolonija naive u tehnici slame iz Tavankute.

Iz starog tiska Šport

Nov fenomen u skakanju. Ivan Ivandekić priko bač Marka i svoga brata Mirka skočio je iz Malog Idoša upravo u sinatorsku stolicu. Za ovaj skok zainteresovao se čak i Owens prvak u skoku u daljinu na prošloj olimpijadi u Berlinu.

Nov igrač Bačke. Uprava Bačke povela je pregovore sa poznatim driblerom Šokčić Josom. Izgleda da će se pregovori

uspješno završiti, ali Šokčić više neće da dribluje, jer će iz navale biti povučen u odbranu.

Jedno lipo priznanje savisnom i objektivnom radu. Pošto je na prijateljskoj utakmici Bačka – Jugoslavija pokazao kao izvrstan i objektivan sudac, Gradanski i BSK odlučili su da u buduće na sve svoje utakmice pozovu za sudiju Mocu Vujković Lamića.

(„Bunjevačko žackalo“, 3. veljače 1940.)

Generacija bez svojih 15 minuta

Dobiti šansu da zaigraš za prvi tim je san svakog dečaka čim počne da se bavi fudbalom. Uobičajna je praksa da trener talentovanim omladincima daje šansu da zaigraju za prvi tim 15-20 minuta, uglavnom kada rezultat više nije bitan.

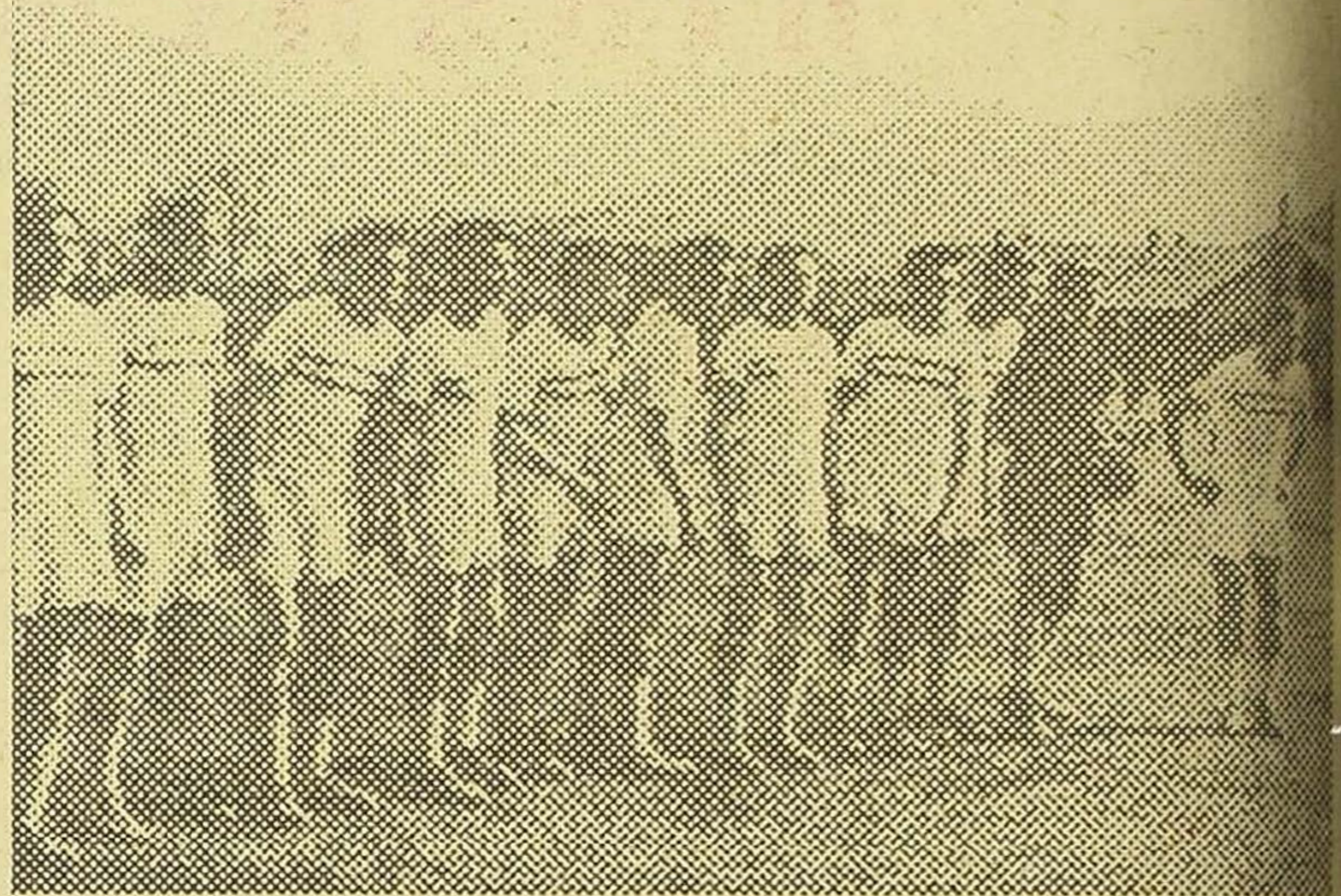
Međutim, postojala je jedna sjajna generacija „Spartakovih“ igrača koja nije imala pravo na svojih 15 minuta.

Evo zašto. Čudnim, da ne kažemo nakaradnim, propisima FSJ nije bila dozvoljena zamena igrača na prvenstvenim utakmicama! Tako, ako bi se neko od igrača povredio tim bi nastavio da igra sa 10 igrača, a ako bi se golman povredio, onda bi dres sa brojem 1 oblačio neko od igrača, kao na primer kada se 1954. godine u Zagrebu protiv „Dinama“ povredio golman Glončak, a na gol je stao bek Tapiška. Tu sjajnu generaciju stvorio je najčuvljeniji trener koji je ikada radio u Subotici, gospodin Bane Sekulić.

On je bio gospodin i onda kada su svi ostali bili drugovi – svojom pojavom, ponašanjem, sa dva završena fakulteta i svim ostalim što treba da ima jedan čovjek koji hoće da se nazove gospodinom.

Ta sjajna generacija pobedila je „Crvenu zvezdu“ u Subotici 4:2 (u „Zvezdi“ je igrao Šekularac i ostali iz njegove generacije) da bi konačno osvojili 4 mesto u tadašnjoj Jugoslaviji.

Naredne 1955. godine na velikom Internacionalnom turniru u Zenici ta omladina (uz učešće osam ekipa) posle pobede nad „Frankfurtom“ od 2:0 i BSK-om (današnji OFK Beograd) gubi u finalu od domaćina „Čelika“ tek u produžetku sa 3:2 – prosto su „pokradeni“ od sudija i „švercovanih“ 3-4 igrača starije generacije.

Vuković, Ivković L, Stantić, Tikvicki, Uzelac, Maravić D, Jelačić, Vojnić, Ivković R, Nikolić i Čović

A kod „Spartaka“ za prvi tim nije zaigrao NIKO! Zašto?

Od 1947. do 1955. godine u Spartaku je igralo 8-9 istih igrača. Igrački vek je bio 28-30 godine. Tada „Spartak“, koji je uvek bio na ivici opstanka u Prvoj ligi, počinje praksu dovođenja igrača sa strane. Dovode četvoricu igrača – Tomaševića, Tadića, Prvulovića i D. Stevanovića da bi u sezoni 55/56 ostali u Prvoj ligi, a u 57/58 ispali. Stariji igrači su prestali igrati, a ona talentovana generacija otišla je u nepovrat, dok se „Spartak“ 1 godinu nije vratio u Prvu ligu!

(Nastavak u sledećem broju: „Osveta otpisanih ili i Subotica je imala svoj derbi“)

Andelko Nikolić

Bunjevačka narodna pripovetka Da bi bio viđeniji

U svakom žitu kukolja. Siromašak imo sedam sinova, šest odranio ko ljude, al' sedmi se oto. Kaže:

– Radit zna i lud, a s motike se mož pobić samo pamećom.

I kad se biro nov gradonačelnik on bio njegov trčilaža i vrtirep, pa ga ovaj strpo za varošskog čovika. Štojo je prid njegovim vratima, pušto ljude i pridržavo kapute.

Bio pijandura, a kad lizne vino onda triba iščekat kraj fale kaki čovik je on posto.

Jedared došo u mijanu, a tamo mu najstariji brat sidi s čovikom. Taj brat se bavio nabijanjem zidova, pa s čovikom baš pogada pravljenje kuće.

Kad je varoški zvaničnik razumio o čem je divan, on ruku ovir čoviku na rame, pa veli:

– Ništa se ne boj. Samo se pogodi s mojim bratom, a što trit svršit po zvanijama, to će bit moja briga.

Razmarvašio se ko da je sva varoška kuća njegov subašluk, pa ovo, pa ono, divanu nikad kraja. Jedared onim čoviku dosadilo, pa će majstoru:

– Ko ti je ovaj?

I bratu prigustilo, pa opcuje:

– Ovaj? Govno na dvi trske.

– A šta radi?

– Traži treću.

Onaj se najedared raspoložio, pa namigne:

– Aha, da bi bio viđeniji.

Kazivao: Antun Kujundžić, rođen 10. svibnja 1897., Subotica

Zabilježio i obradio: Balint Vujkov